142. Perjantaina 19 päivänä marraskuuta 1993

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

S.

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi yhdyskuntapalvelun kokeilemisesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta 4143

Hallituksen esitys n:o 269
Lakivaliokunnan mietintö n:o 18

2) Ehdotukset laiksi konkurssisäännön muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 4144

Hallituksen esitys n:o 216
Lakivaliokunnan mietintö n:o 19

3) Ehdotus laiksi vesilain muuttamisesta ,,

Hallituksen esitys n:o 188
Lakivaliokunnan mietintö n:o 20

4) Ehdotukset laeiksi elinkeinonharjoittajien välisten sopimusehtojen sääntelystä ja markkinatuomioistuimesta annetun lain muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys n:o 39
Toivomusaloite n:o 5
Lakivaliokunnan mietintö n:o 21

5) Ehdotus laiksi sokeriverosta annetun lain 4 ja 12 §:n muuttamisesta 4145

Hallituksen esitys n:o 222
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 55

S.

6) Ehdotus laiksi väestönsuojelulain muuttamisesta 4145

Hallituksen esitys n:o 192
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 18

7) Ehdotus laiksi kuntien valtionosuuslain 18 §:n muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys n:o 242
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 19

8) Ehdotus laiksi kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta 4147

Hallituksen esitys n:o 153
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 16

9) Ehdotukset laeiksi työntekijäin eläkelain 12 §:n ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 §:n muuttamisesta 4154

Hallituksen esitys n:o 249
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 34

10) Ehdotus laiksi vientitakuulain 3 §:n muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys n:o 260
Talousvaliokunnan mietintö n:o 41

11) Ehdotus laiksi laivanrakennus- tai laivanvarustamotoimintaa harjoittaville yrityksille myönnettävistä valtiontakauksista annetun lain 5 §:n muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys n:o 262
Talousvaliokunnan mietintö n:o 42

S.

12) Ehdotus laiksi ympäristönsuojelua edistäviin investointeihin myönnettävistä valtiontakauksista ja vientitakuista annetun lain 1 a ja 5 §:n muuttamisesta 4154

Hallituksen esitys n:o 261
Talousvaliokunnan mietintö n:o 43

13) Ehdotus laiksi matkailun edistämiskeskuksesta annetun lain 3 §:n kumoamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 263
Talousvaliokunnan mietintö n:o 44

Toinen käsittely:

14) Ehdotukset laiksi kiinteistöverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 159
Lakialoite n:o 48
Toivomusaloite n:o 25
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 56

15) Ehdotus laiksi maaseutuelinkeinolain muuttamisesta 4159

Hallituksen esitys n:o 205
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 21

16) Ehdotus laiksi valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista annetun lain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 227
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 18

17) Ehdotus laiksi liikuntalain muuttamisesta 4160

Hallituksen esitys n:o 228
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 19

Ensimmäinen käsittely:

18) Ehdotus laiksi rikoslain muuttamisesta 4164

Hallituksen esitys n:o 180/1992 vp
Lakivaliokunnan mietintö n:o 17

S.

19) Ehdotus huumausainelaiksi 4178

Hallituksen esitys n:o 216/1992 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 3

20) Ehdotus laiksi oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 191
Lakivaliokunnan mietintö n:o 22

21) Ehdotus laiksi työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain muuttamisesta 4179

Hallituksen esitys n:o 264
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 38

Pöydällepanoa varten esitellään:

22) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 20 hallituksen esityksestä laeiksi alueiden kehittämisestä ja saariston kehityksen edistämisestä annetun lain muuttamisesta (HE 99) ..... „

23) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 22 hallituksen esityksestä laiksi maataloustuotteiden markkinointirahastosta (HE 273) ..... „

24) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 23 hallituksen esityksestä laeiksi maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annetun lain ja maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä annetun lain muuttamisesta sekä meijerikohtaisesta kiintiömaksusta annetun lain kumoamisesta (HE 202) ..... „

25) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 24 hallituksen esityksestä laiksi kotieläintuotannon ohjaamisesta annetun lain muuttamisesta (HE 206) ..... „

26) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 25 hallituksen esityksestä laiksi Kasvinjalostuslaitoksesta ja laiksi kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain muuttamisesta (HE 203) ..... „

27) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 20 hallituksen esityksestä laiksi nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluista annetun lain 6 §:n muuttamisesta (HE 256) 4179

28) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 39 hallituksen esityksestä laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksusta annetun lain 11 §:n muuttamisesta (HE 236) ..... „

29) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 40 hallituksen esityksestä laiksi ortodoksisesta kirkkokunnasta annetun lain 21 §:n muuttamisesta (HE 225) ..... „

30) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 41 hallituksen esityksestä laiksi maatalousyrittäjän sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain muuttamisesta (HE 276) ..... „

31) Talousvaliokunnan mietintö n:o 45 hallituksen esityksestä laiksi yritystuesta (HE 100) 4180

32) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 10 hallituksen esityksestä Pohjoismaiden välillä eräiden terveyden- ja sairaanhoidon henkilöstöryhmien sekä eläinlääkäreiden yhteisistä pohjoismaisista työmarkkinoista tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (HE 215) ..... „

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Alaranta, Alho, Biaudet, Jäätteenmäki, Kanerva, Kankaanniemi, Kauppinen, Kautto, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Lipponen, Louekoski, Markkula, Mäki-Hakola, Perho-Santala, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Pura, Rehn O., Renko, Saapunki, Suhola, Takala, Vehkaoja ja Väyrynen.

S. **Ilmoitusasiat:**

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden takia ed. Suhola, virkatehtävien takia ed. Kankaanniemi sekä yksityisasioiden takia edustajat Alaranta, Alho, Kauppinen, Kautto, Kuuskoski, Perho-Santala, M. Pietikäinen, Pura, Renko ja Vehkaoja sekä tämän kuun 22 päivään yksityisasioiden takia edustajat Jäätteenmäki, Kuittinen, Mäki-Hakola ja Väyrynen.

Valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1992

Puhemies: Ilmoitetaan, että kirjelmän ohella kuluvan marraskuun 18 päivältä on eduskunnalle saapunut valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1992. Tämä kertomus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 542, 544 ja 555. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Tulevaisuuspoliittisen valiokunnan nimen muuttaminen

Puhemies: Tulevaisuuspoliittinen valiokunta on kuluvan marraskuun 12 päivänä päivätyllä kirjeellään ehdottanut, että valiokunnan nimi muutettaisiin tulevaisuusvaliokunnaksi. Puhemiesneuvosto puoltaa ehdotusta.

Hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi yhdyskuntapalvelun kokeilemisesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 269
Lakivaliokunnan mietintö n:o 18

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen kuluessa on esi-

tettävä kaikki asiassa tehtävät ehdotukset. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Koska toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus on käsiteltävä perustuslain säätämisjärjestyksessä, ehdotan meneteltäväksi seuraavasti:

Ensin tehdään päätös siitä lakivaliokunnan ehdotuksesta, joka koskee lakiehdotuksen julistamista kiireelliseksi. Jos lakivaliokunnan ehdotus hyväksytään, päätetään lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Jos ehdotus kiireelliseksi julistamisesta hylätään, tehdään päätös lakiehdotuksen hyväksymisestä jätettäväksi lepäämään tai sen hylkäämisestä.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus julistetaan kiireelliseksi yksimielisesti.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotukset laiksi konkurssisäännön muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 216
Lakivaliokunnan mietintö n:o 19

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Konkurssisääntöhän käsittelee eräitä oikeudellisia kysymyksiä konkurssipesän sisällä. Haluaisin kuitenkin tässä yhteydessä kiinnittää huomiota eräisiin asiaan liittyviin seikkoihin, nimittäin suomalaiseen yhtiölainsäädäntöön sekä yhtiöiden rekisteröintiä koskeviin kysymyksiin.

Kun katselee nykyisin konkurssipesiä, joihin sisältyy rikoksia, niin pesät ovat niin monimuotoisia, että kun katselee yritysryppään kaavakuvaa, niin se muistuttaa enemmänkin helvetinkonetta kuin yhtiömuotoa, joka on tarpeellinen. Yhtiölainsäädännöllä ja siihen liittyvillä laeilla pitäisi Suomessa ryhtyä rajoittamaan yhtiöiden perustamista, koska yhtiöryppäissä, joihin sisältyy rikollista toimintaa, suurin osa yhtiöistä on sellaisia, että ne eivät liity taloudelliseen toimintaan lainkaan vaan pelkästään rikosten tekemiseen ja omanvoitonpyyntiin.

Näin ollen pitäisi lailla pyrkiä siihen, että tällaisten yhtiörypästen perustaminen estettäisiin. Näin ollen helpotettaisiin myös konkurssin tapahtuessa yhtiöiden selvittelyä ja estettäisiin laajamittaiset konkurssirikokset, joita tällainen yhtiörypäsmalli vain auttaa. Nämä yhtiöt eivät auta taloudellista toimintaa lainkaan. Yhtiölainsäädäntöön ja yhtiöiden rekisteröintiin pitäisi myös oikeusministeriössä tulevaisuudessa kiinnittää huomiota tämän olotilan korjaamiseksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi vesilain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 188
Lakivaliokunnan mietintö n:o 20

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotukset laeiksi elinkeinonharjoittajien välisten sopimusehtojen sääntelystä ja markkinatuomioistuimesta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 39
Toivomusaloite n:o 5
Lakivaliokunnan mietintö n:o 21

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy lakivaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteen hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi sokeriverosta annetun lain 4 ja 12 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 222
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 55

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotus laiksi väestönsuojelulain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 192
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 18

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotus laiksi kuntien valtionosuuslain 18 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 242
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 19

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on nyt hallituksen esitys laiksi kuntien valtionosuuslain 18 §:n muuttamisesta, mikä merkitsee sitä, että kuntien valtionosuuslakia täydennetään siten, että sisäasiainministeriö voi myöntäessään kunnille harkinnanvaraista avustusta asettaa sen käytölle tarpeelliseksi katsomiaan ehtoja. Hallintovaliokunta esittää yksimielisesti hallituksen esityksen hyväksymistä.

Arvoisa puhemies! Kuntien valtionosuusasia on kuitenkin hyvin laaja kokonaisuus ja tämä on vain pieni osa kuntien taloudellista ahdinkoa, joka heijastuu väistämättä myös tavallisten ihmisten arkielämään. Tällä hallituksen esityksellä toki voidaan nyt hyvin kriittisesti tarkastella, miten harkinnanvaraisia avustuksia kunnille annetaan.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnassa olemme saaneet selvitystä siitä, että maassamme on tällä hetkellä 75 kriisikuntaa. Näin Kuntaliiton edustaja arvioi kuntien taloudellista tilannetta. Kuulimme Kuntaliiton edustajaa nimenomaan niistä leikkauksista, joita hallitus nyt kaavailee valtionosuuksiin sairaiden huoltoa ja sosiaalitointa koskevilta osin. Näissä leikkauksissahan nimenomaan sosiaali- ja terveystoimi kärsii aivan kohtuuttomasti, koska niistä leikkauksista 69 prosenttia kohdistuu nimenomaan sosiaali- ja terveydenhuollon alueelle.

Kaiken kaikkiaan näyttää olevan niin, että me emme oikein tarkkaan tiedä, miten hallituksen lukuisat säästö-ja karsintaesitykset vaikuttavat tavallisten kansalaisten asemaan.

Eilen hallitus on tehnyt päätöksen tarkistaa toimeentulotuen perusosia alle 17-vuotiaiden osalta. Näin aiotaan jälleen säästää kuntien menoja 150 miljoonaa markkaa vuodessa. Kriisi-

kuntien lisäksi hallitus tuottaa tähän maahan yhä enemmän kriisiperheitä esittämällä jälleen kerran, että lapsiperheiltä leikataan toimeentulotuen muodossa heidän elinmahdollisuuksiaan.

Hallituksen eilinen esitys merkitsee sitä, että alle 10-vuotiaiden osalta toimeentulotuen perusturva hieman paranee mutta yli 10-vuotiaiden lasten osalta toimeentulotuen perusturvaa tullaan leikkaamaan. Vanhempiensa luona asuvien 17 vuotta täyttäneiden perusosa alenee saajan iästä ja kuntaryhmästä riippuen 227—535 markkaa kuukaudessa, tämä siis ohi eduskunnan hallituksen tekemällä eilisellä päätöksellä.

Lapsilisien suhdetta toimeentulotukeen muutetaan niin, että lapsilisät otetaan huomioon perheen tulona toimeentulotukea myönnettäessä. Tämä on aivan naurettavaa. Meillä on eduskunnassa perhetukiesitys, jolla aiotaan leikata satoja miljoonia lapsiperheiltä. Hallituspuolueiden osalta ollaan hieman paikkaamassa sitä kurjuutta, mitä yli miljardin leikkaus olisi merkinnyt, sitä ollaan kompensoimassa 300 miljoonalla markalla. Mutta tosiasia on, että yli 700 miljoonaa aiotaan viedä lapsiperheiltä. Nyt kajotaan myös lapsilisien osalta toimeentulotukea saaviin perheisiin. Kun lapsilisä lasketaan mukaan toimeentulotukea myönnettäessä, niin tämä on todella härski temppu tältä hallitukselta.

Hallituksen tiedotteiden mukaan, jotka eilisestä päätöksestä on saatu, tehdyt muutokset ovat tarpeen, vaikkei eduskunta hyväksyisikään lapsilisien ns. korotusta ja työmarkkinatukea hallituksen esittämässä muodossa. Tämä merkitsee siis sitä, että ensi vuonna toimeentulotuen perusosa on yksinäisellä ja yksinhuoltajalla ensimmäisessä kalleusryhmässä 1 983 markkaa ja toisessa kuntaryhmässä 1 898 markkaa kuukaudessa. Toimeentulotuen perusosat tulevat olemaan 0—9-vuotiaiden osalta 1 309 markkaa ensimmäisessä kuntakalleusluokassa ja 10—16-vuotiailla 1 388 markkaa.

Kun ilmeisesti osalla kansanedustajistakin näyttää olevan se käsitys, että toimeentulotukea saa lähes rajattomasti ja lähes mihin tahansa, niin on ehkä hyvä kerrata, mihin toimeentulotuen perusosa on tarkoitettu, mitä menoja sillä on tarkoitettu katettavaksi. Sillä on tarkoitettu katettavaksi ravintomenot, vaatemenot, vähäiset terveydenhuoltomenot ja henkilökohtaisesta ja kodin puhtaudesta aiheutuvat kustannukset, paikallisliikenteen käytöstä, sanomalehden tilauksesta, televisioluvasta, puhelimen käytöstä sekä harrastus- ja virkistystoiminnasta aiheutuvat menot, siis jokapäiväiseen elämiseen liittyvät menot.

Arvoisa puhemies! Ilmeisesti hallitus on tänään kuntatilanteen palkkaneuvotteluja joudutaakseen antamassa jonkin asteisen esityksen valtionosuusleikkausten pienentämiseksi. Toivottavasti se esitys, joka tietääkseni jätetään kello 15 tänään, olisi sen kaltainen, että kaikki kuntien valtionosuuksiin kaavaillut supistukset ja leikkaukset perutaan täydellisesti ja näin autetaan ensin kuntia ja sitä kautta autetaan ihmisiä, ettei leikata ihmisille välttämättömiä palveluja eikä lisätä kriisiperheiden määrää tässä maassa kymmeniintuhansiin.

Ed. Liikkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. O. Ojala ei kovin paljon itse asiasta keskustellut vaan kaikesta muusta. Minusta on selvää, että kuntien valtionosuuksien supistamisessa on aika kova tahti, mutta toisaalta kyllä ihmisten ja meidän täällä, joiden pitäisi ymmärtää kokonaisuus, pitää ymmärtää, että vastuuta, jota maassa pitää entistä enemmän löytyä, pitää jakaa. Ainoastaan toivon, että jatkossa voitaisiin vähän vauhtia hiljentää kuntiin nähden, koska, niin kuin ed. O. Ojala totesi, kunnissa on todella ongelmia.

Mutta itse tähän asiaan, mikä nyt on esillä tänä päivänä, toteaisin, etten itsekään oikein ymmärrä sitä enkä aina hyväksy, että kunnille pannaan tiettyjä ehtoja, koska me olemme kaikessa muussa menossa siihen, että kunnat itse voivat päättää. Kuitenkin tämä asia on sellainen, kun annetaan erityisharkinnanvaraista avustusta tällaisena aikana, jota maassa eletään, että hyväksyn myös sen, että voidaan valvoa sitä, että kunnat todella laittavat tämän valtion myöntämän määrärahan oikeaan paikkaan ja taloutensa elvyttämiseen.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ed. O. Ojala puhui erittäin tärkeästä asiasta, josta on puhuttava juuri nyt, kun hallitus on kiirehtinyt antamaan valtioneuvoston päätöksen toimeentulotuesta, vaikka lakiesitykset, jotka vaikuttavat toimeentulotukipäätökseen, ovat vielä eduskunnassa kesken käsittelyn.

Erityisen kohtuutonta on se, että nuorten toimeentulotuen määrää pienennetään. Tämän perusteluhan on se, että myös nuorten työttömyysturvaa aiotaan heikentää, tehdään uusi työmarkkinatuki, joka olisi 69,90 markkaa päivässä. Tästä jäisi vain noin tuhat markkaa nettona kuukaudessa käteen, koska sekin on verotettavaa tuloa. On täysin kohtuutonta, että tällä tavalla nuoria yritetään painostaa mukamas

opiskeluun, jossa annetaan myös näin alhainen tuki. Opiskelun tuki on kaikkein heikoin. Sen vuoksi kaikilla nuorilla ei ole mahdollisuutta opiskella, koska he eivät tule toimeen. Kaikilla ei ole vanhempia, jotka pystyvät rahoittamaan heidän opiskelunsa. Vanhemmat saattavat olla työttömiä, vanhemmat saattavat olla sairaita, työkyvyttömyyseläkkeellä. Heillä on aivan täysi työ, että eläke riittää yhden tai kahden hengen elättämiseen. Silloin lasten elättämiseen pitäisi saada lisäavustusta.

Mutta mitä hallitus tekee tänä vaikeana aikana, jolloin työttömistä monet, varsinkin ne, jotka ovat kaikkein heikoimmassa tilanteessa, itkevät joka päivä? Näin työttömyyskassan edustaja meille kertoi. Tämä saa vielä useamman itkemään. Neljäsosa kyseisen ammattiosaston toimistossa asioivista itkee joka päivä. Hallituksen esityksen, mm. tämän esityksen ja kaikkien muiden esitysten jälkeen varmasti näistä työttömistä jokainen itkee joka päivä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotus laiksi kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 153
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 16

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. H a c k l i n : Arvoisa puhemies! Lakiesityksessä on kysymys veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarojen poikkeuksellisen käyttämisen jatkamisesta, eli näitä varoja käytettäisiin ensi vuonnakin budjetin yleiskatteeksi. Kun tämä poikkeuskäytäntö viime syksynä ensimmäisen kerran säädettiin hallituksen toimesta, niin totesimme jo silloin, että on vaarana, että tämä käytäntö muodostuu pysyväksi, ja pelkomme osoittautui oikeaksi. Tätä esitetään ensi vuodeksikin siitä huolimatta, että useassa eduskunnan käymässä keskustelussa on painotettu palaamista normaaliin käytäntöön veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarojen jaossa, näin erityisesti budjetin lähetekeskustelussa ja kulttuuripoliittisessa selonteossa ja siihen liittyvässä mietinnössä. Tämä ei kuitenkaan ole tehonnut, vaan hallitus edelleen esittää poikkeuskäytäntöä. Kun vielä lisäksi hallituksen toimista johtuen kuntien valtionosuuksia leikataan rutkasti, myöskään kunnat eivät pysty tukemaan nuorisokulttuuria ja liikuntatoimintaa entiseen tapaan, joten nämä toiminnat kuihtuvat.

Mietintöön liittyvään vastalauseeseen perustuen ehdotan tämän lakiehdotuksen hylkäämistä.

Ed. A s t a l a : Arvoisa puhemies! Hallituspuolueet jatkavat edelleen lain käsittelyn yhteydessä veikkaus- ja raha-arpajaisten voittovarojen siirtämistä valtion lakisääteisten menojen katteeksi. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä ei tällaista menettelyä hyväksy. Siksi kannatan ed. Hacklinin äsken tekemää hylkäysehdotusta.

Olen lakiesityksen toisessa käsittelyssä käyttänyt puheenvuoron nuorisotyön ja nuorisokasvatustyön toimintamahdollisuuksista, joita siis nyt kavennetaan, kun nuorison vapaaehtoistoiminnalta viedään varoja muuhun tarkoitukseen kuin mihin veikkausvoittovarat on alun perin tarkoitettu. Se on todellinen menetys erittäin arvokasta työtä tekeville nuoriso- ja varhaisnuorisojärjestöille. Esimerkkinä tästä epäterveestä linjasta on tämä vuosi, jolloin valtion jakamista nuorisomäärärahoista valtakunnallisille varhaisnuorisojärjestöille ja niiden piirijärjestöille supistettiin 15 prosenttia, ja vuoden 1994 aikana on ilmeisesti suunnitelmissa tehdä vielä 6 prosentin supistukset.

Hallitus on aivan ilmeisesti harjoittanut myös poliittista syrjintää jakaessaan avustukset eri järjestöille. Hallitus leikkasi erikoisen suurella kädellä joidenkin vasemmistolaisten järjestöjen avustuksia. Esimerkiksi SDPL:n ja sen piirijärjestöjen toiminta-avustuksia leikattiin peräti 44 prosenttia, kun vastaavan suuruiset järjestöt menettivät edellisen vuoden avustuksen tasostaan ainoastaan nuorisomäärärahojen kokonaismäärän pienenemisen verran tai jopa vähemmän, esimerkiksi Vesaisten keskusliitto. Mitkään tiedot, jotka ovat olleet päätöksen pohjana, eivät näytä toteen, että SDPL:n toiminta olisi romahtanut. Päinvastoin toiminta on koko ajan ollut noususuuntaista.

Nykyinen porvarihallitus kykenee erinomaisesti omalta ideologiselta pohjaltaan poliittiseen syrjintään. Sitä se myös harjoittaa käytännössä. Uskomatonta kuitenkin on se, että hallitus harjoittaa poliittista syrjintää ja vielä kovemmalla kädellä varhaisnuorten, siis kaikkein pienimpien ja kaikkein puolustuskyvyttömimpien kohdalla. Se on mielestäni todella sivistymätöntä ja anteeksiantamatonta.

Arvoisa puhemies! Siltä varalta, että nyt käsittelyssä olevaa lakiehdotusta ei kuitenkaan hylätä, kuten oppositio esittää, ehdotan, että perusteluissa lausutaan seuraavaa: "Eduskunta edellyttää, että valtion nuoriso- ja varhaisnuorisomäärärahojen jakamisessa otetaan huomioon moniarvoisuus, tasapuolisuus ja toiminnan laajuus ilman poliittista syrjintää."

Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunnassa oppositioryhmät ovat aikoinaan jo tehneet tämän ponsilausuman. Tämä on siis meidän yhteinen ponsilausumamme.

Ed. K a r h u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmettelen ed. Astalan ponnen esittämistä tässä yhteydessä, koska valtakunnalliset nuoriso- ja varhaisnuorisomäärärahathan jaetaan nuorisotyölain mukaisesti eikä lailla puututa millään tavoin jakosuhteeseen.

Sen sijaan ponnen esittämä henki on toteutunut esimerkiksi kuluneen vuoden rahanjaossa oikein hyvin. Eräillä esimerkiksi ed. Astalan mainitsemilla järjestöillä valtionavut laskivat juuri mainituista syistä moniarvoisuuden, tasapuolisuuden ja toiminnan laajuuden vuoksi. Ellei näin olisi tapahtunut, olisi jatkettu sitä käytäntöä, jota hyvin pitkään on noudatettu, että suositaan poliittisia järjestöjä sitoutumattomien nuoriso- ja varhaisnuorisojärjestöjen kustannuksella. Mielestäni tästä kehityksestä on päästävä eroon ja olemme oikealla tiellä.

Kuluneen vuodenhan on työskennellyt opetusministeriön asettama työryhmä, jossa nuorisojärjestöt ovat olleet edustettuina ja joka on pohtinut tulosohjausta ja sen soveltamista rahanjaossa. Se nimenomaan valmistelee avustusohjeistoa, jossa otetaan ed. Astalan mainitsemat asiat entistä paremmin huomioon. Mielestäni ponnella ei millään tavoin edesauteta sitä kehitystä vaan nimenomaan sillä yksimielisellä työllä, joka on päättymässä ja saamassa lopputuloksen hyvin pian ja jossa kaikki nuorisojärjestöt, niin poliittiset kuin sitoutumattomat, ovat olleet hyvin vahvasti mukana ja ovat siihen sitoutuneet.

Ministeri I s o h o o k a n a - A s u n m a a: Arvoisa puhemies! Ed. Karhunen antoi hyvin seikkaperäisen ja täysin totuudenmukaisen selostuksen siitä, millä tavalla viime aikoina kyseisiä määrärahoja on jaettu. Hän valtion nuorisoneuvoston varapuheenjohtajana on ollut muiden kanssa mm. tekemässä uusia tulosperusteisia tavoitteita, joita nyt pyrimme toteuttamaan. Niissä mm. toiminnan laatu ja toiminnan määrä ovat merkinneet sitä, että on jouduttu näistä syistä yksimielisesti ensin perusteet hyväksyen muuttamaan valtionapuja. Olen myös samaa mieltä kuin ed. Karhunen siitä, että ponsi on sillä tavalla aiheeton, että juuri näin, kuten ed. Astala ponnessa esittää, on meneteltykin.

Ed. K a a r i l a h t i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Astala puhui poliittisesta syrjinnästä varhaisnuorisojärjestöjen määrärahojen jaon osalta. Voinen lohduttaa ed. Astalaa, että poliittisessa syrjinnässä tasapaino on määrärahojen jaon suhteen säilynyt, koska kokoomusta lähellä olevalta varhaisnuorisojärjestöltä on suhteessa leikattu aivan yhtä paljon kuin muilta poliittisilta nuorisojärjestöiltä.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kaarilahti taitaa nyt puhua vastoin parempaa tietoaan. Nimittäin kävi juuri niin kuin ed. Astala kertoi, että nimenomaan Demokratian Pioneeriliiton osuutta vähennettiin vahvasti, yli 40 prosenttia. Tämä tapahtui siitä huolimatta, että kun oli tiedossa ennakkoon, että näin kenties tulee käymään, pyrittiin vetoamaan, nimenomaan ministerille viestittämään tietoa siitä, että nyt tehtäisiin järkeviä ratkaisuja sillä tavoin, että säästöistä kaikki järjestöt kantaisivat oman osuutensa, oman vastuunsa eikä rokotettaisi yhtä järjestöä tai muutamaa järjestöä rajummin kuin muita.

Kun ed. Karhunen totesi, että nyt suosittiin sitoutumattomia järjestöjä, niin näinhän se ei yksinomaan tapahtunut, ed. Karhunen, vaan monia poliittisia puolueita, nimenomaan hallituspuolueita kohdeltiin aivan eri tavalla kuin joitakin muita. En tiedä, olinko hieman kuulevinani jonkinlaista uhkailuakin hallituksen puolelta tulevaisuuteen nähden. Minä toivon, että salissa ei tarvitsisi politikoida nuorisomäärärahoilla, mutta silloin kaikkia pitäisi kyllä kohdella tasapuolisesti. Juuri tästä syystä mielestäni opposition ponsi on tarpeellinen. Jos te hallituspuolueet olette rehellisesti samaa mieltä, mitä väitätte olevanne, niin te äänestätte tämän ponnen puolesta.

Ed. A s t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Isohookana-Asunmaalle haluan todeta, että ed. Karhusen selitys ei ollut totuudenmukainen. Mutta muuten on iloinen asia, että arvoisa ministerikin on täällä paikalla keskuudessamme ensimmäisen kerran lain käsittelyn aikana.

Ed. Karhuselle totean, että jakosuhde ei siis ollut oikea. Ei voi mitenkään katsoa oikeaksi sitä, että yhdeltä järjestöltä on leikattu 44 prosenttia toiminta-avustuksista. Jos missä, niin siinä haisee pahasti poliittinen syrjintä.

Ed. Kaarilahdelle voin myös todeta, että kokoomuksen järjestöiltä ei leikattu näin paljoa, ei lähestulkoonkaan.

Edelleen totean, että varhaisnuorisojärjestöjen osalta tällainen leikkausmalli on todella anteeksiantamaton ja sivistymätön mielestäni eikä sellaiseen pitäisi ryhtyä yhdenkään hallituksen, ei myöskään tämän porvarihallituksen.

Yhdyn myös ed. O. Ojalan käsitykseen siitä, että jos näin tehdään, kuten ed. Karhunen väitti, sittenhän tämä eduskunta on täysin yksimielinen siitä, että minun ja koko opposition esittämä ponsi on oikea ja se on hyväksyttävissä.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Entisenä nuorisopoliitikkona haluaisin sekä vasemmalle että oikealle kiinnittää huomiota siihen, että kyllä se vaikuttaa nuoriso- ja varhaisnuorisomäärärahojen jakoihin, minkälainen hallitus maassa kulloinkin on. Eli riippuu siitä, ketkä ovat hallituksessa, mitkä nuorisojärjestöt saavat enemmän ja mitkä vähemmän tukea valtion nuoriso- ja varhaisnuorisomäärärahoista. Tilanne on sikäli kummallinen, että voimassa olevaa lakia ei noudateta. Voimassa olevaa lakia sovelletaan sillä tavalla, että lain suoranaisesta rikkomisesta ei jouduta kiinni. Mutta aina niiden puolueiden nuoriso- ja varhaisnuorisojärjestöt, jotka ovat hallituksessa, kyllä pitävät huolta siitä, että omia suositaan ja muita syrjitään. Näin on tapahtunut myös sellaisissa tilanteissa, joissa vasemmisto on ollut hallituksessa.

Mutta sen ponnen, minkä ed. Astala on tehnyt, lähtökohtana on juuri muuttaa tilanne sellaiseksi, että lakia todellakin kirjaimellisesti noudatettaisiin ja lähtökohdaksi otettaisiin näitä rahoja jaettaessa moniarvoisuus, tasapuolisuus ja näiden järjestöjen toiminnan laajuus ilman poliittista syrjintää. Me emme toisin sanoen edellytä muuta kuin voimassa olevasta laista kiinni pitämistä ja toivomme, että muutkin olisivat tässä suhteessa rehellisiä ja myöntäisivät sen asianlaidan, minkä äsken totesin.

Ed. A p u k k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin täytyy sanoa, että minua ihmetyttää kovasti se muun muassa ed. Karhusen ja myös ministeri Isohookana-Asunmaan väite, että tämä ponsi ei kuuluisi tähän yhteyteen lainkaan. Onhan päivänselvää, että jos veikkauksen ja raha-arpajaisten varoja jaetaan kaikkiin muihin tarkoituksiin, niin kuin nyt näyttää enenevässä määrin olevan, niin niitä ei riitä varsinaisiin tarkoituksiin, joita mm. on nuorisokasvatustyö. Kun niitä ei riitä varsinaisiin tarkoituksiin, niin sitten tehdään niin kuin tänä vuonna tehtiin erityisesti vasemmistolaisten varhaisnuorisojärjestöjen osalta.

Tunnen varsin hyvin nimenomaan Suomen Demokratian Pioneerien Liiton, koska satun olemaan sen puheenjohtaja, ja tunnen erittäin hyvin sen tilanteen suhteessa muihin varhaisnuorisojärjestöihin. Tiedän, että tämä jos mikä on nimenomaan poliittinen päätös, koska kaikki ne tunnusluvut, joihin näitten nuorisomäärärahojen jaon pitäisi perustua, osoittavat sen, että Suomen Demokratian Pioneerien Liiton kehitys on ollut päinvastoin noususuuntainen eikä laskeva, ja varsinkin jos verrataan näihin toisiin järjestöihin, niin missään tapauksessa meidän osallemme ei olisi pitänyt tulla 44 prosentin karsintaa, valtionosuuden pudotusta, niin kuin tuli.

Pahoittelen vain sitä, että jos mennään tällaiselle tielle, että poliittisten suhdanteitten mukaan jaetaan näitä rahoja, niin jos tänä vuonna oli SDPL:n kohtalona kokea tällainen leikkaus, niin kuka voi olla varma, ettei se joskus tule muitten osalle? Minun mielestäni silloin, kun nuorisojärjestöiltä ja varhaisnuorisojärjestöiltä leikataan rahoja, tehdään aina vahinkoa vapaaehtoistyölle ja nimenomaan nuorisotyölle enkä missään tapauksessa ole tällaisten leikkausten kannalla.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilmeisesti niin kauan kuin tämä järjestelmä on ollut voimassa, on aina syrjitty vieraita ja suosittu omia. Kun on kuunnellut tätä keskustelua, niin ei voi tulla muuhun tulokseen kuin että koko järjestelmä on romutettava. Jaetaan nämä rahat harrastustoiminnan, harrastusten mukaan esimerkiksi urheilulle ja nuorisokulttuurijärjestöille. Puolueet voivat tukea omia lapsiosastojaan ja varhaisnuorisojärjestöjään ja nuorisojärjestöjään puoluetuesta. Silloin se varmasti on oikeudenmukainen jako eikä tarvitse

käydä tässä salissa tukkanuottasille tämän asian vuoksi. Minun mielestäni puoluetuki on sitä varten, että sillä puolueet tukevat omia järjestöjään. Silloin päästään tästä ikuisesta riidasta eroon, koska kyllähän näin on kuin on sanottu, että vieraita syrjitään ja omia suositaan.

Ed. H ä k ä m i e s (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Jaksoin kuunnella tätä keskustelua siihen puuttumatta siihen asti, kunnes ed. Laakso nousi puhumaan ja alkoi todistaa entisenä nuorisopoliitikkona oikeista jakosuhteista. Olin havaitsevinani tuossa ed. Laakson puheessa mielestäni sellaisia hänelle vieraita termejä kuten moniarvoisuus ja tasapuolisuus, mutta hyvä jos tällaista kehitystä on tapahtunut.

Kaikkihan me kuitenkin tiedämme, että takavuosina nimenomaan silloista SKDL:ää lähellä olevat nuoriso- ja monet muutkin järjestöt saivat sanoisinko nyt yleisistä syistä suuremman osuuden tällaisista määrärahoista kuin niille itse toiminnan perusteella olisi kuulunut. Varmasti tässäkin osittain on kysymys siitä, että tällaista takavuosina syntynyttä epäsuhtaa ollaan purkamassa. Itse olisin kyllä salin tuolta laidalta hieman hiljempaa tästä asiasta valitettaessa.

Ed. K a r h u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin näihin lukuihin, kuinka paljon on mistäkin vähennetty. Nämä luvut, jotka ed. Astala täällä ilmoitti, kyllä pitävät paikkansa ja on totta, että pioneerien kohdalta pudotus oli suurempi kuin esimerkiksi porvarillisten varhaisnuorten kohdalta, mutta se perustuu ainoastaan toimintaan. Esimerkiksi pioneereilla lähtötaso on huomattavasti korkeampi kuin porvarillisilla varhaisnuorilla, mistä on lähdetty supistamaan. Ed. Häkämies täällä kertoikin taustoja, minkä takia nämä avustusmäärärahat on pitänyt nyt pudottaa sille tasolle, mikä on totuus. Jos toiminta todella on kasvussa, niin se varmasti otetaan jatkossa näissä rahoissa huomioon.

Olen vielä ihmetellyt sitä, minkä takia SDP:n edustajat ovat täällä olleet hyvin hiljaa, mutta tuli juuri äsken vasta mieleeni, että tämä jako oli valtion nuorisoneuvostossa yksimielinen päätös (Ed. O. Ojala: Ei ollut!) lukuun ottamatta vasemmistoliiton edustajia. SDP:n ja SAK:n edustajat valtion nuorisoneuvostossa ja sen järjestöjaostossa olivat tämän jaon kannalla, eli ei ole kyse pelkästään hallituspuolueiden toiminnasta vaan mukana on ollut myös eräs suuri oppositiopuolue.

Myös täällä on syytetty, että ministeri uhkaili. Kyllä minusta ed. Apukan puheenvuoro sitä varsinaista uhkailua olikin, että kun meiltä nyt otettiin näin paljon, niin varmaan otetaan teiltä seuraavan kerran enemmän, vaikka teidän toimintanne olisi mitä.

Ed. Ukkolalle täytyy todeta se, että jos hän sanoo että pitäisi vain urheilu- ja kulttuurijärjestöjä tukea, niin esimerkiksi partiolaiset ja Kalevan Nuorten Liitto eivät saa puoluetukea.

Jos se teitä lämmittää, niin olemassa olevan käytännön tukemiseksi kyllähän minä saatan tämän ponnen puolesta jopa äänestää, mutta ei täällä tehdä sitä muutosta vaan se tehdään sillä työllä, mitä tehdään pitkin vuotta hyvin vahvasti näiden järjestöjen kesken systeemien muuttamiseksi oikeudenmukaisemmiksi ja enemmän toimintaa huomioon ottaviksi. Tällä ponnella ei siihen päätöksentekoon vaikuteta, mutta voin tämän puolesta kyllä äänestää.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Karhunen puhuu nyt kyllä ristiin, kun hän ensin sanoo täällä, että nyt nimenomaan vasemmistoliittoa lähellä olevan varhaisnuorisojärjestön määrärahoja saatettiin leikata sen takia, että lähtötaso oli korkeampi. Kuitenkin hän väitti, että nämä leikkaukset tehtiin puhtaasti perustuen toiminnan laatuun ja aktiviteettiin. Tämähän on täysin ristiriitaista. (Ed. Lamminen: Miten niin?) — Ei kai, jos lähtötaso on ollut jokin, niin ei kai se ole... Miten ed. Lamminen voi tietää, että esimerkiksi Demokratian Pioneerien lähtötaso on ollut suhteessa väärä muihin nähden? Se voi olla korkeampi sen takia, että aktiviteetti on ollut korkea. (Ed. Lamminen: Minä en tunne pioneerien asioita!) Aika uskomattomia väitteitä kuulee hallituksen puolelta täällä.

Minusta nyt nimenomaan hallituspuolueiden edustajien puheenvuorot kuvastavat hyvin sitä, että ilmeisesti varhaisnuorisojärjestöjenkin osalta halutaan ylläpitää aikuisten vallankäytön mekanismia, opettaa jo varhaisnuorille, miten valtapeli politiikassa toimii. Sen takia tämä ponsi on nyt tehty, että kun tämä jako on tosiaan näihin vuosiin saakka ollut aina niin, että hallituspuolueet suosivat omiaan, niin tulevaisuudessa oltaisiin reiluja, tasapuolisia eikä sentään lapsille lähdettäisi opettamaan näitä valtapelin leikkejä, jolloin on jako: sulle, mulle, sulle, mulle ja mulle aina vähän enemmän.

Ed. A s t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli hyvä, että tämä vastauspuheenvuorokeskustelu käytiin. Nimittäin tämän kes-

kustelun aikana kävi selvästi ilmi, että me olemme olleet täysin oikeassa nostaessamme tämän asian täällä esille.

Ed. Karhunen totesi, että kyllä SDPL:n toimintamäärärahoja on leikattu 44 prosenttia juuri niin kuin me täällä väitämme. Kun hän esittää, että tämä perustuisi toiminnan laatuun ja määrään, niin sehän ei pidä paikkaansa, kun täällä on juuri todisteltu, että toiminta ja sen laatu ei mitenkään ole tällaisella tavalla romahtanut, kun kaikki on ollut noususuunnassa päinvastoin. (Ed. Karhunen: Se ei koskaan ole ollut sellaisella tasolla!)

Ed. Häkämies varsinaisen totuuden esitti, kun hän totesi, että hän myöntää, että SDPL:n kohdalla ollaan purkamassa joitakin menneiden aikojen suhteita. Hän siis myönsi, että poliittisin perustein jotakin halutaan nyt purkaa. Siis kaikki tuli todistetuksi, se, että me olemme oikeassa, kun olemme tehneet tämän ponnen ja toivoneet, että tällaisia keskusteluja ei koskaan enää tarvitsisi käydä. Jos te olette sitä mieltä, niin te äänestätte tämän ponnen puolesta.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen entistä vakuuttuneempi tämän jatkokeskustelun jälkeen, että esittämäni näkökannat ovat enemmän kuin paikallaan. Pois politiikka nuorisojärjestöistä! Puolueet voivat tukea omiaan, jos haluavat, omasta puoluetuestaan.

Ed. Karhuselle sanoisin, että totta kai sitoutumattomat voivat saada tukea, jos ne sitä haluavat ja tarvitsevat ja jos niillä on toimintaa. Esimerkiksi partiolaisten kyllä minä katsoisin olevan enemmänkin retkeily- ja urheilujärjestö kuin poliittinen tai sitoutumaton ideologinen järjestö.

Ed. A u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn ministeri Isohookana-Asunmaan näkemykseen siitä, että tämä ponsi ei itse asiassa kuulu tämän lakiehdotuksen yhteyteen. Tässä laissahan säädetään sinänsä valitettavasta lakisääteisten menojen rahoittamisesta veikkausvoittovaroin. Se merkitsee kyllä nuorisomäärärahojen alenemista noin 10 prosentilla, mutta siitä ei sinänsä ole seurannut näiden mainittujen vasemmistolaisten järjestöjen määrärahojen aleneminen, vaan päätökset on tehty nuorisotyölain mukaisin perustein ja näiden järjestöjen kohdalla perusteena on ollut mm. niiden hallintomenojen korkea määrä suhteessa toimintamenoihin. Tarkemmat perustelut käyvät ilmi opetusministeriön korkeimmalle hallinto-oikeudelle asiasta antamasta vastineesta.

Olen sitä mieltä, että näiden järjestöjen avustusmenettelyt on tehtävä kaiken kaikkiaan läpinäkyvämmiksi. Näitä avustuksia ei tule jatkossakaan myöntää parlamentaarisin perustein vaan sen mukaan, miten järjestöillä on toimintaa nuorten parissa.

Ed. T y k k y l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Ensiksikin kannatan ed. Astalan lausumaehdotusta ja totean, että tämän lakiesityksen yhteydessä kuultiin myös poliittisia nuorisojärjestöjä. Asiantuntijoiden kuulemisen johdosta totean, että tämä ponsi liittyy lakiehdotukseen, koska kuntien poliittisten järjestöjen määrärahoja on alennettu. Esimerkiksi Nuorten Kotkien kohdalla määräraha-alennukset ovat olleet erittäin rajuja. Tällaista poliittista syrjintää ei voi tapahtua suomalaisessa yhteiskunnassa.

Olisikin hyvä, että kun nuorisoneuvoston jäsen ed. Karhunen on täällä paikalla, hän voisi olla myös muissa istunnoissa kuuntelemassa, kuinka täällä otetaan kantaa. Täällähän puhui ensimmäisen puheenvuoron ed. Iiris Hacklin, joka on tietääkseni sosialidemokraatti ja joka ehdotti tämän lain hylkäämistä. Toivon, että ed. Karhunen yhtyy tämän lain hylkäämiseen, jotta me voisimme säilyttää kuntien puolella nuoriso- ja kulttuuri- sekä liikuntamäärärahat ja lisäksi myös liittotasoilla nämä määrärahat niin, että tälläkin tavalla voisimme auttaa niitä monia työttömiä nuoria, jotka tänä päivänä ovat ilman vapaa-ajan harrastuksia.

Ed. K a s u r i n e n : Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä oleva lakiesitys kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta on mielestäni kaikessa pienuudessaankin hyvin periaatteellinen asia. Haluan palauttaa nyt kansanedustajien mieliin ne luvut, joista itse asiassa on kysymys.

Vuoden 1993 alusta astui voimaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslaki, ja tänä vuonna kyseisen lain valtionosuuksista kunnille maksettiin veikkausvoittovaroista 500 miljoonaa markkaa eli tästä koko osuudesta 75 prosenttia. Kun sitten puhumme urheilun ja nuorison tukemisesta, niin samana vuonna nuorisotyö on saanut 139 miljoonaa markkaa ja liikunta 461 miljoonaa markkaa. Kun nyt sitten peilaamme näitä lukuja tähän aikaan ja tähän päätökseen, mitä nyt eduskunnassa olemme tekemässä, haluan muistuttaa mieliimme eräitä muuttujia, joihin vääjäämättä nämä veikkausvoittovarojen käyttötarkoitukset tulevat vaikuttamaan.

Ensinnäkin tällä kuluvalla viikolla on syntynyt urheilun uusi keskusjärjestö. Tämän tiimoilta kaikille meille on tullut tiedostetuksi se, millaisissa taloudellisissa vaikeuksissa eräät liikuntajärjestöt ja myös urheiluopistot tällä hetkellä ovat. Jos ajatellaan Veikkauksen tuottoa ja sen käyttöä, käsitykseni mukaan nämä rahat olisivat kipeästi tarpeen tämän eheytysprosessin jatkohoitoon.

Jos me puhumme sitten nuorisotyön mahdollisuuksien leikkaamisesta, palauttakaamme mieliin millaisessa elämäntilanteessa nuoremme tällä hetkellä elävät! Yleisistä säästöpäätöksistä johtuen ensinnäkin on aiheutunut se, että kaikille nuorille ei läheskään ole saatavilla opiskelupaikkaa ja jos on, ne ovat sellaisilla aloilla, jotka eivät tällä hetkellä nuoria vedä. Toinen asia on nuorten räjähdysmäisesti kasvanut työttömyys ja siitä aiheutuvat sosiaaliset vaikeudet. Jos me ajattelemme nuorisomäärärahoja, 132 miljoonaa markkaa vuodelle 93, ja kun tästä osuudesta olemme nyt edelleen vuodelle 94 siirtämässä osan yleiseen kuntien kulttuuritoimintaan, voin kysyä, onko meillä minkäänlaista nuorisotoimintaa, onko sille minkäänlaisia edellytyksiä aikana, jolloin päinvastoin kaikkien nuorisojärjestöjen ja nuorisotoimintaa järjestävien osuuksia tulisi entisestään vaalia.

Olemme myös hyväksyneet yhteisesti aikaisempina vuosina ne linjat, millä tavalla suomalaisen taiteen tukeminen järjestyy. Veikkauksen voittovarat ovat olleet se selkäranka, johon myös tämä sektori on nojannut. Kaikkia näitä tullaan kohtelemaan näiden päätösten jälkeen, joita viime viikkoina olemme eduskunnassa tehneet, kovalla kädellä, joten ennen kaikkea vetoan teihin, hallituspuolueiden kansanedustajat, jotka olette innokkaita urheiluihmisiä, urheilun järjestöihmisiä, nuorisoihmisiä ja taiteen tukijoita: Miettikää nyt ihmeessä, oletteko te todella tukemassa näitä lakiesityksiä!

Ed. R ä t y : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Astalan tekemää ponsiesitystä. Mielestäni tässä on selvästi nähtävissä porvareiden isku vasemmiston kylkiluihin. Ei voi välttyä siltä, etteikö tässä tapauksessa ole kysymys selkeästi poliittisesta syrjinnästä. Se kävi hyvin esille valiokunnassa myös asiantuntija Apukan puheenvuorosta sekä niistä ylimääräisistä selvityksistä, jotka sain vielä jälkikäteen. Toisin sanoen poliittinen syrjintä on tullut hyvin voimakkaasti myös tähän saliin.

Mitä tulee veikkausvoittovarojen käyttämisestä budjetin yleiskatteeksi, olen ehdottomasti sitä vastaan, ja on minusta äärettömän väärä linja hallitukselta, että näitä yksivuotisia ns. säästötoimenpiteitä jatketaan edelleen. On aivan lapsellista esittää, että tämä on vain poikkeus tai että tämä laki on väliaikainen. Tämä väliaikaisuus tulee olemaan jatkuvaa ja se tulee olemaan jatkuvaa siinä mielessä, että koko ajan näiltä järjestöiltä tullaan ottamaan varoja pois. Vetoomuksena on se, että kun valtion taloudellinen tilanne on niin huono.

En oikein jaksa ymmärtää sitä, mihin tällä päädytään, koska tässä on minun mielestäni kaikkien yhteinen etu, että nuorisojärjestöille annetaan tasapuolisesti varoja niiden toimintaan. Selkeästi on olemassa laskennat sekä selvät listat siitä, miten rahoja on jaettu. Mielestäni, jos näihin ei luoteta, niin ei tässä mitään muuta vaihtoehtoa ole ollut kuin se, että nyt porvarihallitus antaa pientä muistutusta vasemmistosiipeä kantaville nuorisojärjestöille.

Ed. L a a k s o : Herra puhemies! Ed. Aula viittasi aivan oikein siihen, että opetusministeriö on lausunnossaan, jossa perustellaan Pioneeriliiton valtionosuuden vähentämistä, perustellut omaa kantaansa sillä, että hallintokulujen osuus tämän järjestön toimintamenoista on opetusministeriön väitteen mukaan huomattavan suuri. Ed. Aula jätti kuitenkin kertomatta, että tästä opetusministeriön väitteestä on tehty valitus korkeimmalle hallinto-oikeudelle, jossa asia on käsittelyssä.

Mutta ymmärrän, että ed. Aulaa lähellä on Vesaiset-niminen järjestö. Kun katsomme tämän Vesaiset-nimisen järjestön hallintokulujen osuutta piirijärjestöjen toiminnasta, niin esimerkiksi Vesaisten Helsingin piirijärjestön koko toimintamenoista toimisto- ja hallintokulujen osuus on 99,7 prosenttia. Tuntuu aika oudolta se, että ed. Aula tulee tänne arvostelemaan Pioneeriliittoa suurista hallintokuluista, kun Pioneeriliitossa toimisto- ja hallintokulujen osuus on vain vähän runsas kolmannes.

Vesaisten Helsingin piirijärjestön, josta todellakaan kovin paljon ei tietenkään kuulu, toiminnasta valtio rahoittaa lähes kolme neljäsosaa. Saman kaltaisia tapauksia voisin luetella useampiakin Vesaisten osalta. Esimerkiksi Vesaisten Uudenmaan piirijärjestön osalta toimisto- ja hallintokulujen osuus on 64 prosenttia, Vesaisten Pohjois-Hämeen piirijärjestön osalta peräti 91 prosenttia, josta siitäkin valtio rahoittaa pitkälle yli puolet.

Yritän vain tällä osoittaa, että hallitusta lähellä olevat poliittiset nuoriso- ja varhaisjärjestöt sekä myös ne sitoutumattomat nuorisojärjestöt, joita hallitus kulloinkin suosii, haukkaavat aina valtaosan niistä toiminta-avustuksista, mitkä ovat jaossa. Tämä ei ole oikeudenmukainen käytäntö, on sitten hallituksessa oikeisto tai vasemmisto.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Hacklin ed. Astalan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Astala on ed. Tykkyläisen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että valtion nuoriso- ja varhaisnuorisomäärärahojen jakamisessa otetaan huomioon moniarvoisuus, tasapuolisuus ja toiminnan laajuus ilman poliittista syrjintää."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

P u h e m i e s : Ensin on äänestettävä lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

P u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Anttila S-L., Antvuori, Aula, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Ihamäki, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Järvilahti, Jääskeläinen, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Kemppainen, Kivelä, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korva, Koski, Laakkonen, Lahtinen, Laivoranta, Lamminen, Laukkanen M., Laurila, Lehtinen, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Malm, Mattila, Moilanen, Morri, Mölsä, Näsi, Ollila, Pelttari, Pesälä, Puhakka, Rauramo, Renlund, Rossi, Rusanen, Ryynänen, Röntynen, Saari, Saario, Saastamoinen, Sasi, Savela, Seivästö, Taina, Tiuri, Toivonen, Turunen, Ukkola, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Westerlund ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Andersson, Anttila U., Apukka, Astala, Backman, Bell von, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, Leppänen P., Lindroos, Luhtanen, Luukkainen, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nikula, Nyby, Ojala A., Ojala O., Paakkinen, Paasio, Paloheimo, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Rask, Rimmi, Rinne, Roos T., Räty, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Urpilainen, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähänäkki ja Wahlström.

"Tyhjää" äänestää ed. Karhunen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Alaranta, Alho, Biaudet, Donner, Juhantalo, Jäätteenmäki, Kanerva, Kankaanniemi, Kauppinen, Kautto, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laukkanen V., Lax, Lipponen, Louekoski, Luttinen, Markkula, Metsämäki, Mäki-Hakola, Niinistö, Nordman, Norrback, Pekkarinen, Perho-Santala, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Pokka, Pura, Ranta, Rehn E., Rehn O., Renko, Riihijärvi, Roos J., Rönnholm, Saapunki, Salolainen, Suhola, Suhonen, Takala, Vehkaoja, Viinanen, Vähäkangas ja Väyrynen.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 80 jaa- ja 71 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 47. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Astalan ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 76 jaa- ja 62 ei-ääntä, 5 tyhjää; poissa 56. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ehdotukset laeiksi työntekijäin eläkelain 12 §:n ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 249
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 34

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ehdotus laiksi vientitakuulain 3 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 260
Talousvaliokunnan mietintö n:o 41

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Ehdotus laiksi laivanrakennus- tai laivanvarustamotoimintaa harjoittaville yrityksille myönnettävistä valtiontakauksista annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 262
Talousvaliokunnan mietintö n:o 42

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Ehdotus laiksi ympäristönsuojelua edistäviin investointeihin myönnettävistä valtiontakauksista ja vientitakuista annetun lain 1 a ja 5 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 261
Talousvaliokunnan mietintö n:o 43

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Ehdotus laiksi matkailun edistämiskeskuksesta annetun lain 3 §:n kumoamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 263
Talousvaliokunnan mietintö n:o 44

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Ehdotukset laiksi kiinteistöverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 159
Lakialoite n:o 48
Toivomusaloite n:o 25
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 56

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 56. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. L u u k k a i n e n : Arvoisa puhemies! Hallitus esittää, että kiinteistöverosta vapautettaisiin Helsingissä sijaitsevat Valtion taidemuseon kiinteistöt, siis Ateneum ja Sinebrychoffin taidemuseo ja niiden lisäksi Suomen kansallismuseo ja Helsingin uusi Oopperatalo. Valiokunta on rajannut tämän vapautuksen yksivuotiseksi.

Lueteltujen rakennusten vapauttamiselle kiinteistöverosta ei ole minkäänlaisia veropoliittisia perusteita. Ylipäänsä yksittäisten rakennusten vapauttaminen on ristiriidassa verotuksen tasapuolisuusvaatimuksen kanssa. Selkeä ja linjakas lainsäädäntö ei salli yksittäisten nimettyjen kohteiden rajaamista veron ulkopuolelle. Esitettyjen nimettyjen rakennusten verovapautta ei tule sallia edes tilapäisesti, kuten valiokunta esittää, vaan esitys tulisi tässä muodossaan kokonaan hylätä.

Arvoisa puhemies! Yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulen esittämään, että 3 § hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Ed. S a s i : Herra puhemies! Ed. Luukkainen on aivan oikeassa siinä, että kun esitettiin näiden neljän rakennuksen vapauttamista kiinteistöverosta, ainoa peruste oli se, että ne kuuluvat kulttuuriministeriön toimipiiriin. Sen sijaan näillä rakennuksilla ei ole yhtenäisesti kulttuurihistoriallisesti erityistä arvoa tai niiden käyttötarkoitus ei ole sillä tavalla poikkeuksellinen, että ne tulisi erotella muista vastaavan tyyppisistä rakennuksista. Kun kuitenkin tosiasia on se, että tänä vuonna näillä kulttuurilaitoksilla ei ole rahaa käytettävissä kiinteistöveron maksuun ja ne joutuisivat varsin suuriin taloudellisiin vaikeuksiin, on armon annettu käydä oikeuden edestä tässä tapauksessa ja lähdetty siitä, että tänä vuonna kiinteistöveroa ei niiltä perittäisi.

Mutta sen sijaan lähtökohtana on se, että toivomme, että valtiovarainministeriössä hyvin vakavasti suhtaudutaan valiokunnan ponteen, jossa edellytetään, että nyt tulee katsoa hyvin huolellisesti, pitäisikö tiettyjä rakennusryhmiä vapauttaa kiinteistöverosta ja millä perusteilla ja näiden perusteiden tulisi olla siis ensisijassa joko kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus tai sellainen yleishyödyllinen käyttötarkoitus, joka puoltaisi vapauttamista.

Ed. L u u k k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauksena ed. Sasille vain se, että syy, että kiinteistöveroja ei ole budjetoitu, ei ole mielestäni riittävä peruste sille, että nämä rakennukset vapautetaan kiinteistöverosta, koska ne rahat olisi aivan yhtä hyvin voitu laittaa vuoden 1993 budjettiin tai kun meillä on tällä hetkellä menossa jo vuoden 1993 viides lisäbudjetti, niin olisivathan ne rahat voineet olla siinä mukana. Tämä ei kyllä voi olla syy sille, että tehdään linjatonta verolainsäädäntöä ja verolaissa ryhdytään luettelemaan yksittäisiä taloja.

Ed. M ä k e l ä : Arvoisa puhemies! On erittäin helppo yhtyä ed. Luukkaisen näkemykseen. Ei todellakaan ole mitään perusteita esimerkiksi juuri Oopperatalon verosta vapauttamiselle. Jos perusteluksi sanotaan se, ettei kyseessä olevassa talossa tai hallinnossa ole varauduttu kiinteistöveron maksuun, niin yhtä hyvinhän pienituloiset kansaneläkeläiset ja muut ihmiset, työttömät, voisivat sanoa, että he eivät maksa kiinteistöveroa, koska he eivät ole varautuneet sen maksuun. Varmasti näitä ihmisiä on, joilla on yllätyksiä toimeentulonsa kanssa.

Olen erittäin iloinen siitä, että valiokunta mietinnössään edellyttää kiinteistöveron kannossa siirryttävän sellaiseen järjestelmään, jossa vero voidaan kantaa kahtena eränä. Olen itse ollut tekemässä lakialoitetta tästä asiasta. Tosin summa siinä oli huomattavasti pienempi kuin 1 000 markkaa. Olisin toivonut, että se olisi vähintäänkin puolet tästä. Mutta pääasia on se, että se voidaan maksaa kahdessa erässä, sillä kiinteistöverosta on tullut monelle melkoinen peikko ja on jopa ylitsepääsemättömiä vaikeuksia sen rahasumman löytymisessä, mikä nyt vaaditaan.

Ministeri I s o h o o k a n a - A s u n m a a : Arvoisa puhemies! Tälle esitykselle, jonka valtioneuvosto on tehnyt yksimielisesti, on ollut kyllä muitakin kuin rahasyitä. Kysymys on myöskin siitä, että veropolitiikka on yksi kulttuuripoliittinen väline ja kulttuuripolitiikkaa voidaan toteuttaa veropolitiikalla. Siitä syystä opetusministeriö esitti valtiovarainministeriölle laajempaa listaa, jossa olivat mm. mukana yleishyödyllisistä taloista juuri nuorisoseurat, työväenyhdistykset ja tämäntapaiset rakennukset, joita kuitenkaan ei valtiovarainministeriössä hyväksytty.

Kun olen tätä keskustelua kuunnellut, niin tässä yhteydessä esitän oikeastaan hämmennyksen siitä, että mistä johtuu se, että hyvin monet kansanedustajat kuvittelevat, että veropolitiikka on jotakin neutraalia veropolitiikkaa itsessään. Veropolitiikallahan toteutetaan Suomessa, niin kuin pitääkin, asuntopolitiikkaa, perhepolitiikkaa, liikennepolitiikkaa, koulutuspolitiikkaa, kulttuuripolitiikkaa jne. Vähään aikaan vaan, näyttää siltä, ei ole totuttu siihen, että kulttuuripoliittisia ratkaisujakin voidaan tehdä veropolitiikan kautta.

Ed. R ä t y (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tämä on erittäin oikean suuntainen ajatus, koska Oopperatalo ja myös muut kulttuurilaitokset tulisi vapauttaa kiinteistöverosta. Kyllä minusta tämä on selkeä kannanotto kulttuurin puolesta. Siitä lämmin kiitos hallitukselle.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Mäkelä kiinnitti jo puheenvuorossaan huomiota siihen, että tällä hetkellä kiinteistöveroa ei voi maksaa kahdessa tai useammassa erässä. Pidän myönteisena sitä, että valiokunta on kannanotossaan edellyttänyt, että esimerkiksi 1 000 markan ylittävien kiinteistöverojen osalta voitaisiin siirtyä järjestelmään, jossa vero kannetaan kahtena eränä.

Olen juuri jättänyt hallituksen vastattavaksi eduskuntakyselyn, jossa pyydän hallituksen selvittävän ja ryhtyvän toimenpiteisiin, jotta kiinteistövero voitaisiin maksaa kahdessa tai useammassa erässä. Ennen kaikkea pienituloisten eläkeläisten osalta tilanne on se, että he eivät kerta kaikkiaan voi maksaa, jos heillä ei ole säästöjä, samassa kuussa sekä varsin suurta kiinteistöveroa, jos he asuvat omakotitalossa, ja sen lisäksi myöskin kuukausittaisia toimeentulokustannuksia. On siis välttämätöntä, että hallitus varsin nopeasti tekee uuden linjanvedon ja mahdollistaa kiinteistöveron maksamisen erissä.

Ed. L u u k k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauksena ministeri Isohookana-Asunmaalle näistä kulttuuripoliittisista syistä. Jos kulttuuripoliittisista syistä olisi haluttu tähän lakiin tehdä joitakin muutoksia, silloin pikemminkin olisi pitänyt suojellut rakennukset tai kaikki kulttuurirakennukset vapauttaa kiinteistöverosta eikä vapauttaa vain yhdessä kaupungissa sijaitsevat neljä taloa kiinteistöverosta. Nyt pikemminkin näyttää siltä, että aluepoliittinen antipatia on tässä puettu kulttuuripolitiikan kaapuun.

Ministeri I s o h o o k a n a - A s u n m a a: Arvoisa puhemies! Ehkä vastauksena totean tähän sen, että hyvin useat merkittävät kulttuurilaitokset ovat kaupunkien omistuksessa, siis teatterit, musiikkitalot ja monet monitoimitalot ovat kaupunkien omistuksessa, joten ne eivät maksa tosiasiassa kiinteistöveroa. Tästä johtuu, että siellä ei ole pitkää listaa.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministerin puheenvuoron johdosta, en ollut aivan varma, tarkoittiko hän, että veropolitiikalla tulee yhä enemmän hoitaa kulttuuripolitiikkaa vai että kulttuuripolitiikan kautta koetetaan paikata veropolitiikkaa. Mutta tähän keskusteluun varmaan voimme palata. Pidän kuitenkin hyvinä valiokunnan mietinnössä olevia molempia ponsia, koska minusta näiden ponsien kautta toivottavasti lähdetään toimiin myös korjaamaan niitä epäkohtia, joita tähän lakiin mitä todennäköisimmin tulee jäämään.

Ed. Räty nimenomaan halusi laittaa vastakkain kulttuuripolitiikan ja veropolitiikan. Esimerkiksi kuntien kannalta tilanne ei ole näin yksioikoinen. Kun hallitus kurittaa kuntia taloudellisesti niin rajusti, niin kyllä tässä Helsingin osalta tulevat ne ongelmat, joita ed. Luukkainen on todennut. Tässä suhteessa, niin vastentahtoisesti kuin haluaisinkin tältä osin mitenkään olla kulttuurin osalta minkäänlaisia rasitteita lisäämässä, pidän kuitenkin kohtuuttomana sitä, että valtio ei esimerkiksi suostunut maksamaan tässä vaiheessa Helsingille omaa osuuttaan ilman, että se olisi rokottanut taidelaitoksien varoista kiinteistöveroa. Vasta sitten, kun valtakunnassa tehdään laaja yleinen ratkaisu, sen jälkeen olisi pitänyt miettiä, mitä vapautetaan. Mutta tässä nimenomaan käy niin, että yhtä kuntaa rokotetaan. Kokonaisuus on selvittämättä, epäkohdat, jotka selvästi käyvät ilmi valiokunnan mietinnöstä, ovat selvittämättä. Yksi kunta kärsii. Valtion olisi pitänyt vastata Ateneumin, Oopperan, Kansallismuseon ja Kansallisteatterin osalta kiinteistöverosta Helsingin kaupungille.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiinnitän ensinnäkin huomiota siihen, että kiinteistövero on nimenomaan kunnallinen vero, ja myös kunnilla on aina mahdollisuus vapauttaa verosta veron saaja tietyin edellytyksin. On oltava tarkkana siinä, kuinka

paljon valtio yleensä menee kunnan alueelle veronvapautusasioissa. Yhdyn siihen, että molemmat ponnet ovat kyllä varsin onnistuneita ja paikallaan. Toisessa ponnessa on myös selkeä kulttuuripoliittinen linjaus.

Myös kannattaa huomata, että valiokunta on muuttanut lakia mielestäni varsin onnistuneesti maatilamatkailun mökkien osalta. Päinvastoin kuin lainsäätäjä aikoinaan tarkoitti, verohallituksen ohjeiden mukaan maatilamatkailumökkejä on verotettu vapaa-ajan kiinteistöinä, kun muita matkailukäytössä olevia mökkejä, joita elinkeinotoiminnan mukaan on verotettu, on verotettu yleisellä verokannalla. Nyt tällä muutoksella, joka on aikaansaatu, tämä selkeä epäkohta ja eriarvoisuus on korjattu. Tässä suhteessa on tehty sinällään pieni mutta merkittävä parannus.

Ed. Lahti-Nuuttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen myös hyväksymässä sen ajatuksen, että veropolitiikan kautta tehdään ja on välttämätöntä tehdä muutakin politiikkaa, on sitten kysymys kulttuuripolitiikasta, sosiaali- tai terveyspolitiikasta jne. Tässä yhteydessä on todettava, että valtioneuvosto on valmistellut tämän esityksen todella nopeasti. Se on valmistanut sen liian suppeasti, joten valiokunnan ehdotus on kaikilta osiltaan perusteltavissa. Myös on syytä vielä todeta se seikka, että kiinteistövero on todella kunnallinen vero ja kunta voi käyttää harkintaansa kiinteistöverosta vapauttamiseksi juuri esimerkiksi todella vähävaraisten ihmisten kohdalla.

Kun kulttuuriministeri sanoi painavasti juuri sen, että veropolitiikan kautta tehdään kulttuuripolitiikkaa, olisin toki toivonut, että suuressa arvonlisäverouudistuksessa kulttuuriministeri ja valtioneuvosto olisivat muistaneet tämän näkökohdan myös.

Ed. Karhunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän on täysin soopaa, että tämä on jokin kulttuuripoliittinen toimenpide. Tämä on täysin aluepoliittinen toimenpide, koska jos tämä olisi kulttuuripoliittinen toimenpide, lista olisi hyvin paljon pitempi. Tässä halutaan ainoastaan siirtää jälleen kerran rahaa Helsingistä muualle Suomeen. Nyt täällä on hirveän hyvä niidenkin, jotka aluepoliittisin perustein vastustavat Helsinkiä, mahdollisuus esittää kulttuuriystävällistä. Ihmettelen vain tai en oikeastaan ihmettele vaan olen kiitollinen siitä, ettei tämä lista ole valtioneuvostossa tämän pitemmäksi tullut, koska mikä olisikaan kauheampaa, jos Hyvinkään rautatiemuseo olisi täällä mukana eikä Hyvinkään kaupunki saisi valtiolta niitä tuloja, tai mikä olisi kauheampaa, jos Riihimäen metsästysmuseo tai Turussa vielä pahempaa Mannerheim-museo olisi tällä listalla mukana.

Ed. Heikkinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pidän erinomaisen arvokkaana sitä, että verojaosto ja valtiovarainvaliokunta olivat yksimielisiä siitä, että verovapauden piiriin pitäisi saada myös nuorisoseurojen, työväenyhdistysten ja urheiluseurojen kiinteistöt. Näitä on tuhansia ympäri maata. Ne ovat monta kertaa ainoita paikkoja, missä maaseudulla kulttuuriharrastusta voidaan edesauttaa ja harrastusta yleensä ylläpitää. Ne ovat monta kertaa kiinteistöjä, joilla ei ole lainkaan tuloja mutta yhteiskunnan toimesta on säädetty laki, jolla voidaan maksuunpanna kiinteistövero. Minä toivon, että myös eduskunta olisi tässä asiassa yksimielinen. Se olisi minun mielestäni erinomaisen tärkeä tuki kulttuuriministerille, jotta hän pystyisi tämän asian hoitamaan. Kun hän oli kuultavana valtiovarainvaliokunnan verojaostossa, hän nimenomaan valitti sitä, että hän ei tältä osin saanut asiaa hoidettua, koska valtiovarainministeriö vastusti asiaa kovasti. Jos hyväksyisimme esityksen yksimielisesti, niin tämä olisi arvokas tuki hänelle, jotta asia saataisiin hoidettua.

Ed. Renlund (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun edustajat O. Ojala ja Luukkainen puhuivat yhden kaupungin rokottamisesta, niin minulla on erittäin suuria vaikeuksia yhtyä niihin ajatuksiin, johtuen siitä, että valtio tulee maksamaan vuosittain yli 100 miljoonaa markkaa Oopperatalon käyttökustannuksia. Tässä yhteydessä voi kysyä, että kenen kustannuksella maksetaan tämä yli 100 miljoonaa markkaa. Se maksetaan nimenomaan muiden kulttuuritoimintojen kustannuksella. Voi siis kysyä, kenen kustannuksella maksetaan Oopperatalolle. Minusta tämä on ihan oikea periaate, kun mennään tähän suuntaan.

Ed. Luukkainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen aivan samaa mieltä kuin ed. Karhunen edellä, että tässä on todella nyt aluepoliittinen antipatia naamioitu kulttuuripolitiikan kaapuun. Minun näkemykseni on, että kulttuuria pitää tukea, mutta tuki pitää ohjata suoraan budjetin kautta eikä sotkea verolainsäädäntöä sen takia. Mutta kun meillä on niin kulttuurivihamielinen hallitus, että kulttuuria on kur-

jistettu ja kulttuurin tukea on vedetty pois, niin nyt ikään kuin omaatuntoa yritetään paikata sillä, että rokotetaan Helsinkiä tässä kysymyksessä.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn siihen, mitä ed. Heikkinen edellä totesi. Mitä tulee aluepoliittiseen näkökulmaan, niin en sitä korostaisi tässä vaiheessa. Nähdään sitten aikanaan, mikä tulee hallituksen esitys olemaan.

Tulee vain mieleen se, että kun tällä on korvattu myös katumaksu, niin kai Aleksanterinkadun katumaksu on tällä kertaa Suomessa varsin korkea, kun siellä ovat kaikkien pankkien pääkonttorit tällä hetkellä. Kyllä aluepoliittista rahaa tulee Helsinginkin suuntaan aika voimakkaasti.

Minä en näe tässä mitään aluepoliittista intressiä, vaan uskon, että kun asiasta tulee esitys, niin kyllä varmasti suuret keskukset, joissa on paljon kiinteistöjä, siinä tasapainoisesti huomioidaan.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Helsinkiläisenä veronmaksajana maksan oikein ilomielin helsinkiläisten osuutta omalta osaltani niin Oopperan, Kansallisteatterin kuin muidenkin kustannuksista. Siitä vastuusta en halua millään tavalla liueta. Pidän sitä tärkeänä ja arvokkaana asiana, että Helsingissä on valtakunnan kannalta keskeisiä kulttuurilaitoksia. Siitä ei olekaan kyse.

Valiokunta pystyi onneksi parantamaan, sen myönnän avoimesti, Helsingin tilannetta siltä osin, että kyseinen vapautusmenettely on säädetty nyt vain vuodeksi. Siltä osin olen iloinen, että tällainen muutos tapahtui. Mutta täällä on useita kertoja keskusteltu siitä, että Helsingin tilanne on todella vaikea ensi vuonna: valtionosuuksia leikataan yli 600 miljoonaa markkaa, mikä on kohtuuttomasti paljon enemmän prosentuaalisesti valtionosuuksista kuin monilta muilta kunnilta. Tässä suhteessa pidän tätä nimenomaan valtiovallan luistamisena. Minä en nyt tässä kritisoi valiokuntaa vaan nimenomaan valtiovaltaa, joka haluaa luistaa omasta vastuustaan ensi vuoden osalta.

Ed. S a s i : Herra puhemies! Jos menen vielä perusasiat läpi, niin tosiaan hallitus alun perin esitti, että mainitut neljä rakennusta vapautettaisiin kokonaisuudessaan kiinteistöverosta Helsingin kaupungissa. Nyt jaosto on tehnyt sen muutoksen, että ne vapautetaan vain vuodelta 93. Siinä samassa ponnessa lausutaan, että tulee selvittää kulttuurillisesti arvokkaiden ja yleishyödyllisesti arvokkaassa käytössä olevien rakennusten vapauttaminen johdonmukaisin perustein kiinteistöverosta. Täytyy sanoa, että tämä on kompromissi, jonka kaikki ovat voineet hyväksyä. Se on ollut yksimielinen valtiovarainvaliokunnan verojaostossa ed. Luukkaista lukuunottamatta.

Olennaista tässä on se, että kun vapautus tapahtuu vain yhdeksi vuodeksi, niin me ainakin uskomme, että hallituksen todella täytyy tulevan kevään aikana katsoa vakavasti, millä perusteilla joitakin rakennuksia voitaisiin vapauttaa verosta. Minun kyllä täytyy sanoa, että minulla on tiettyä sympatiaa esimerkiksi nuorisoseuraa kohtaan, jolla on oma talo, jota käytetään vain yleishyödyllisiin tarkoituksiin ja josta ei ole minkäänlaista tuottoa. Tällaisen veron maksaminen on varsin vaikeata. Kun yhdistyksen pitäisi vielä talkoilla kerätä rahaa myös rakennuksen kunnossapitämiseen ja ylläpitämiseen, niin tässä suhteessa näillä yhdistyksillä on varsin paljon ongelmia. Mielestäni tästä syystä selvityspyyntö on varsin perusteltu.

Haluan myös todeta, että todellakin jaosto lähti siitä, että jos vero ylittää esimerkiksi 1 000 markkaa, se tulisi maksaa kaksi kertaa vuodessa. Ajatus ensin oli, että tämä muutos olisi laitettu lakiin, mutta kun mitään maksuajankohtia ja -eriä ei mainita muidenkaan verojen osalta laissa, niin katsottiin perustelluksi, että se laitetaan vain valiokunnan mietinnön perusteluihin ja tällä tavalla pyritään ohjaamaan valtiovarainministeriön käyttäytymistä.

Haluan korostaa myös sitä, että tässä yhteydessä korjataan se virhe, joka on verohallituksen ohjeistossa tapahtunut. Tavoite oli se, että maatilamatkailuun kuuluvat rakennukset olisivat normaalin kiinteistöverotuksen piirissä eivätkä loma-asuntojen kiinteistöverotuksen piirissä. Nyt asia on tullut hoidetuksi kuntoon.

Ed. L a i n e : Herra puhemies! Pidän valiokunnan mietintöön sisältyviä ponsia merkittävinä edellyttäen, että hallitus ottaa ne huomioon. Meillä on kyllä paljon esimerkkejä toisenlaisestakin suhtautumisesta.

Kun kiinteistöverolaki on suhteellisen nuori, niin pitäisi tietysti muistaa sen sisältö, mutta myönnän, että en muista kaikkia yksityiskohtia. Tästä syystä haluaisin kysyä kulttuuriministeriltä: Miten hallitus suhtautuu muihin valtion omistamiin kulttuurilaitoksiin? En halua tehdä tästä mitään aluepoliittista kiistaa, mutta esimerkiksi kysyn Turun tuomiokirkon tai historiallisen lin-

nan osalta. Olen kiinnostunut, jos ministeri voisi vastata.

Ministeri Isohookana-Asunmaa: Arvoisa puhemies! Linnat ja linnoitukset on laissa määritelty kiinteistöverosta vapaiksi. Opetusministeriö onnistui tässä heti ensimmäisellä kerralla ja saimme esityksemme onneksi läpi.

Kirkkojen kohdalla on sovittu ja päätetty siitä, että kun lapsivähennysjärjestelmä tuo seurakunnille 150 miljoonaa, niin koko summaa ei kerätä seurakunnilta takaisin. Kirkkojen ja siunauskappeleiden kiinteistövero on reilusti 16 miljoonaa ja se jätetään sataprosenttisesti seurakunnille. Näin ollen voi todeta, että valtio kompensoi sataprosenttisesti seurakuntien, kirkkojen ja siunauskappeleiden kiinteistöveron.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

2 § hyväksytään keskustelutta.

3 §

Keskustelu:

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksytään nimelläni olevan vastalauseen mukaisesti eli että Helsingin kaupunkia syrjivä 5) kohta poistetaan.

Ed. O. Ojala: Herra puhemies! Kannatan tehtyä ehdotusta, koska en pidä hyvänä sitä, että vapautus annettaisiin edes tänä vuonna.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Luukkainen ed. O. Ojalan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Luukkaisen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 29 ei-ääntä; poissa 51. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

4—6, 13, 15, 22, 25, 26, 29 a ja 35 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

15) Ehdotus laiksi maaseutuelinkeinolain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 205
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 21

Puhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 21. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 14, 15, 19—21 ja 52 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

16) Ehdotus laiksi valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 227
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 18

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 18. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 2, 8, 17, 19 ja 22 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

17) Ehdotus laiksi liikuntalain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 228
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 19

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 19. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Gustafsson: Arvoisa herra puhemies! Nyt käsittelyssä oleva liikuntalain muutos on tehty vahvassa kytköksessä urheiluelämämme rakennemuutoksiin ja ns. eheytymiseen. Neuvotteluja on käyty pitkin matkaa juoksutahtiin siinäkin mielessä, että kiire tuli viimeisillä metreillä. Kiireestä on myös seurannut ongelmia ja ristiriitaisuuksia, jotka näkyvät myös tässä laissa ja esimerkiksi lain valmistelussa siltä osin, että liikuntaneuvoston jäsenten vaikutusmahdollisuudet jäivät varsin vähäisiksi.

Laki muuttaa urheilun eheyttämisneuvotteluissa sovitulla tavalla urheilujärjestörakennetta ja valtionavustusten myöntämismenettelyä. Juuri valtionavustusten myöntämismenettely on kohta, joka on eniten puhuttanut urheiluväkeä ja jakanut sitä myös kahtia, eikä jako ole suinkaan noudattanut perinteistä SVUL — TUL-jakoa.

Valtion liikuntaneuvoston lausunnossa sivistysvaliokunnalle todettiin muun muassa: "Liikunnan järjestömäärärahajaosta: Muistiosta lausunnon antaneet järjestöt kannattivat äänin 27—22, että rahanjaossa säilytettäisiin entinen käytäntö" eli että valtionavustukset tulee jakaa suoraan valtioneuvoston päätöksellä. Sosialidemokraattien mielestä uudesta yhteistoimintaorganisaatiosta ei pitäisi tehdä valtionapuviranomaista. Uuden yhteisön tehtävänä on ennen kaikkea liikunnan laaja-alainen edunvalvonta. Oikeus valtionavustusten siirtämiseen valtakunnalliselle liikuntajärjestölle edelleen jaettavaksi synnyttää tilanteen, jossa yhteisön sisällä ryhdytään järjestöjen omaan edunvalvontaan. Tästä erittäin suurella todennäköisyydellä kärsisi yhteisön perustehtävä, laaja-alainen liikunnan ja urheilun edunvalvonta.

Pelkoamme ei mitenkään vähentänyt toimitusjohtaja Saarikankaan valinta Suomen Liikunta ja Urheilu ry:n puheenjohtajaksi. Tapa, jolla hän tiettävästi ajoi Espoon jäähallihanketta, on saanut kaikkien demokraattien karvat nousemaan pystyyn.

Siten perustetun Suomen Liikunta ja Urheilu ry:n ei tulisi toimia lopullisten avustuspäätösten tekijänä vaan ainoastaan lausunnonantajana ja valmisteluelimenä yhteisön sisällä toimivien järjestöryhmien kautta. Tähän mielipiteeseen päätyivät myös sivistysvaliokunnan sosialidemokraattien, vasemmistoliiton ja vihreiden eduskuntaryhmien edustajat. Sivistysvaliokunta hyväksyikin äärimmäisen niukasti hallituksen esityksen.

Lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulen tältä osin tekemään vastalauseessa esitetyn pykälämuutoksen 24 §:ään. Toivottavasti hetken päästä eduskunta näkee tässä asiassa metsän puilta eikä anna mahdollisuutta pilata ja tuhota uutta, ehkä uljastakin urheiluyhteisöä tekemällä siitä valtionapuviranomaisen. Esimerkiksi Veikkaus Oy:n ja Raha-automaattiyhdistyksen tuoton edunsaajien osalta valtionavustusten jaon suorittaa valtioneuvosto. Tätä käytäntöä tulisi noudattaa myös liikuntakulttuurin valtionavustuksia jaettaessa.

Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä nyt olevan liikuntalain taustalla on ja itse tähän lakiin liittyy merkittävällä tavalla suomalaisen urheiluelämän nykyisyys mutta myös sen historia. Urheilun rakenneuudistuksen myötä TUL:n seurat liittyvät nyt tasaveroisina lajiliittojen jäseniksi ns. Palloliiton mallin mukaisesti. Tässä Palloliiton mallissahan jo 50-luvulta lähtien ns. uudet ja vanhat seurat, joilla käytännössä tarkoitetaan SVULin ja TULin seuroja, ovat toimineet hyvässä yhteistyössä Suomen Palloliitossa. TUL ja sen seurat jatkavat myös tulevaisuudessa toimintaansa. Koska monilla on kuitenkin taipumus unohtaa historiaa, haluan juuri tässä yhteydessä lyhyesti todeta, miksi TUL aikanaan syntyi.

TUL syntyi, kun SVUL erotti syksyllä 1918 kaikki ne urheilijat ja seurat, jotka olivat osallistuneet kansalaissotaan punaisten puolella. Työväestön omaehtoinen toiminta käynnistyi raskaista tapahtumista huolimatta melko pian. Esimerkiksi SVULista erotetut urheilijat ja urheiluseurat kykenivät hämmästyttävän nopeasti kokoamaan jälleen työläisurheilijat yhteen, minkä seurauksena Työväen Urheiluliitto voitiin perustaa jo alkuvuodesta 1919.

Miksi tämä historian peruskurssi? Siksi, että muistamme ne syyt ja sen kohtelun, jotka syn-

nyttivät Työväen Urheiluliiton aikanaan. TUL ja sen seurat käyvät nyt tasaveroisina mukaan lajiliittojen toimintaan, ja TUL palaa entistä voimakkaammin juurilleen toimimaan erityisesti nuorten kunto- ja kansalaisliikunnan parissa, ja lajiliitot keskittyvät hoitamaan huippu-urheilun.

Herra puhemies! Lakiehdotuksen 19 §:n 2 momenttiin on otettu maininta valtionavustusten myöntämisen tuloperusteisesta arvioinnista. Kaikki urheilujärjestöt ovatkin hyväksyneet perusajatuksen siitä, että tulosperusteisuus vaikuttaa avustusten myöntämiseen. Mielestäni ja myöskin sosialidemokraattien mielestä kuitenkin tulosperusteisuuden tulisi olla vain yksi keino avustusten myöntämisharkinnassa. Tulosperusteisuuden ottaminen lakitekstiin tuntuukin perusteettomalta ja edellyttäisi yksityiskohtaisempaa määrittelyä tuloperusteiden yksityiskohdista. Myös toiminnan muu yhteiskunnallinen merkitys on otettava harkinnassa täysimääräisesti huomioon. Tulosperusteisuuden mainitseminen lakitekstissä saattaa johtaa myös ongelmiin tulosperusteisuuden määrittelyssä.

Lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulen esittämään 19 §:n 2 momenttiin vastalauseessa esitettyä muutosta.

Ministeri Isohookana-Asunmaa: Arvoisa puhemies! Olen monessa suhteessa ed. Gustafssonin kanssa samaa mieltä liikunnan tulevaisuudesta ja myöskin siitä analyysista, jonka hän teki tämän hetken tilasta. Haluan todeta, että esimerkiksi on toki kyllä aivan yksityiskohtaisesti jo määritelty ja suunniteltu, mitä tulosperusteisuus tarkoittaa. Meillä on erittäin perusteellinen työryhmätyöskentely ja lausuntokierros takana. Luulen, että kaikki liikuntajärjestöt ovat yksimielisiä näistä kriteereistä.

Mitä tulee tuleviin valtionavun jakotapoihin, haluan rauhoittaa ed. Gustafssonia todeten, että annetaan nyt uudelle yhteisölle rauha aloittaa ihan uudelta ja puhtaalta pöydältä työ. Käsitykseni mukaan parasta olisi, jos ensi vuonna ainakin liikuntarahat jaettaisiin suoraan liikuntajärjestöille ja alueellisille järjestöille. Tulevaisuus sitten näyttää, minkälaiseksi yhteisö muodostuu. Jos siitä tulee sellainen, kuten ymmärrän laajojen urheilupiirien tahtovan, niin sille sitten aikanaan eduskunta, jos niin tahtoo, voi tämän rahanjakomahdollisuuden antaa.

On tarkoitus toteuttaa liikuntalain kokonaisuudistus ihan lähiaikoina. Työ lähtee vuodenvaihteessa liikkeelle.

Ed. Rauramo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Gustafssonin kanssa olen samaa mieltä siitä, minkä hän toi esille puheenvuoronsa keskivaiheilla elikkä tästä mallista, mihin nyt on menty, elikkä Palloliiton mallista. Olen itse ollut sen mallin lämmin kannattaja koko tämän yhdentymisen alusta asti. Itse esitin kyllä yhdentymisprosessin aikana myös eräitä näkökohtia, jotka eivät sitten yhdentymisen toteutumisen kuluessa kaikki tulleet huomioiduiksi. Mutta lopputulos on kuitenkin varsin hyvä, ja uskon, että urheiluväki kyllä tämän jälkeen paremmin löytää toisensa.

Aivan niin kuin ministeri Isohookana-Asunmaa mainitsi, tulosperusteisuus on kyllä varsin merkittävä asia, ja toivoisin tulosperusteisuuden leviävän myös muille kulttuurin sektoreille. Työryhmä, joka valmisteli koko tulosperusteisuusmerkityksen, oli varsin laaja, ja siellä kyllä kaikkien tahojen asiantuntijat tulivat varmasti kuulluiksi.

Lopuksi haluaisin ihan lyhyesti mainita, kun en ihan ed. Gustafssonin puheen alkua kuullut, kun hän totesi, että uuden yhteisön puheenjohtaja Saarikangas on varsin särmikäs tyyppi ja hänen takiaan Espoon jäähallihanke kaatui, että Espoon jäähallia toki on koetettu saada aikaan hyvällä ja nyt ilmeisesti koetettiin saada hieman pahalla, mutta ilmeisesti siihen ei auta mikään.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rauramon tulkinta siitä, mitä minä toimitusjohtaja Saarikankaasta sanoin, ei nyt ihan ollut oikein. Viittasin lähinnä siihen, mihin sain oikeastaan vahvistuksen ministeri Tytti Isohookana-Asunmaalta, että ei ole nyt syytä kovin vauhdikkaasti edetä siihen suuntaan, että Suomen Liikunta ja Urheilu ry ryhtyisi ensi vaiheessa riitelemään ja päättämään rahojen jaosta. Paljon enemmän tältä osin luotan, uskaltaako sen ääneen sanoa, mahdollisesti jopa porvarihallitukseen, mutta katsotaan nyt sitten.

Mitä tulee tulosperusteisuuteen lain tasolla, tiedän erinomaisen hyvin sen, että monista itse asiaan liittyvistä kysymyksistä ollaan hyvin pitkälti yhtä mieltä. Minusta asian irralliseksi nostaminen tässä yhteydessä ei olisi ollut perusteltua, ja asianomainen esittelevä virkamieskin on antanut ymmärtää, että ilman tätä muutosta pärjättäisiin hyvin. Minusta tämä muutos olisi sopinut paremmin siihen yhteyteen, kun liikuntalain kokonaisuudistus tulee käsittelyyn.

Ed. Laine: Herra puhemies! Minua kiinnostaa hallituksen esitys liikuntalain muuttamisesta monistakin syistä. Eräs syy oli se, että olin aikanaan parlamentaarisen liikuntalakikomitean jäsen, joka komitea valmisteli hallituksen käyttöön ehdotuksen liikuntalaiksi, ja hallitus sitten tuon komiteanmietinnön ja sen jälkeen pyydettyjen lausuntojen pohjalta valmisteli liikuntalain, joka eduskunnalle esiteltiin ja hyväksyttiin vuonna 1979.

Kuitenkin liikuntalaki lähti hieman nihkeästi liikkeelle siinä mielessä, että vaikka laki edellytti määrätyn markkamäärän annettavaksi kuntien kautta urheiluseurojen toiminnan tukemiseen, kesti hyvin kauan, ennen kuin päästiin niihin lukuihin, joihin liikuntalakikomitea oli pyrkinyt. En ole ihan varma, en ole tilastoja nyt seurannut enkä inflaatiota, vastaavatko nykyiset liikuntamarkat sitä tasoa, jota komitea aikanaan ehdotti ja jota eduskunta päättäessään liikuntalain hyväksymisestä tarkoitti.

Joka tapauksessa en nyt palaa taakse jääneeseen aikaan liikuntalain osalta pidempään. Totean vain, että tähän saakka opetusministeriö on suorittanut liikuntajärjestöille varojen jaon ja opetusministeriölle jakoesityksen on valmistellut liikuntaneuvosto. Siellä on tainnut olla joku jaosto, joka sen ensin on neuvostolle valmistellut.

Nyt, kuten ed. Gustafsson puheenvuorossaankin jo osoitti, annetaan valtioneuvostolle avoin valtakirja antaa rahanjako uudelle organisaatiolle, tälle uudelle urheiluyhteisölle, joka sitten jakaisi valtion varat jäsenjärjestöilleen.

Minun mieleeni tulee ensinnä kysymys siitä, miten valvonta järjestetään. Onko oikein, että sen, joka rahaa jakaa, tehtävänä on valvoa? Tai kysyisin, kuka valvoo sitten varojen käytön lain edellyttämään tarkoitukseen.

Tämä asia ei ole ollut perustuslakivaliokunnassa, mutta kun siellä niin moni asia on ollut, tulee kuitenkin kysyneeksi, miten tämä delegointi, että opetusministeriö voisi antaa yhdelle urheilun keskusyhteisölle mahdollisuuden jakaa valtion varat haluamallaan tavalla, käy yhteen perustuslain kanssa. En tätä problematisoi pidemmälle, mutta kiinnostaa tämä kysymys.

Sitten kolmanneksi: Mitä valtiontilintarkastajat sanovat tällaisesta käytännöstä, tilintarkastajat, jotka juuri ovat julkisuudessa tälläkin hetkellä mutta eivät tämän asian vuoksi?

Vaikka itselläni ei ole nyt aivan selvää käsitystä vastauksista näihin kysymyksiin, niin minulle riittää jo pelkästään se, mitä ed. Gustafsson puhui ja mitä opposition vastalauseessa on kirjoitettu, perusteluksi sille, että vastustan tällaista muotoa, jolla annettaisiin valtuus antaa rahanjako tämän urheilun keskuselimen tehtäväksi.

Toiseksi, koska kysymys on veikkausvoittovarojen jakamisesta, haluaisin tässä yhteydessä kiinnittää huomiota erääseen aivan lähiaikoina esitettyyn lausuntoon. Tarkoitan Jukka Uunilan lausuntoa. Jukka Uunila väitti, että urheilujärjestöt saavat syyttää itseään siitä, että veikkausvoittovarojen jakosuhdetta on muutettu urheilulle epäedulliseen suuntaan. Eli Jukka Uunila tarkoitti, että urheilujärjestöt ovat olleet niin erimielisiä ja siitä johtuu veikkauksen jakoasetuksen jatkuva muutos urheilulle, liikunnalle ja tällä hetkellä myös nuorisotyölle ja kulttuurille epäedulliseen suuntaan.

Minä kyllä torjuisin tämän Jukka Uunilan puheenvuoron. Tällaisella väitteellä vain peitellään sitä, että Ahon — Viinasen hallitus leikkaa omilla päätöksillään veikkausvoittovaroja. Eikä vain tämä hallitus leikkaa, kyllä edelliset hallitukset ovat tehneet aivan vastaavalla tavalla mutta eivät niin pitkälle ole menneet kuin nykyinen hallitus.

Jos nyt jonkin optimistisenkin näköalan sanoo, niin jos oikein ymmärsin Sailaksen eräät puheenvuorot, hän olisi mennyt vielä pidemmälle, lopettanut urheilun ja liikunnan tukemisen veikkausvoittovaroilla kokonaan. En sentään ole nähnyt, että hallitus olisi näin pitkälle mennyt mutta joka tapauksessa siihen suuntaan, ja silloin on kohtuutonta väittää, että syy on urheilujärjestöissä. Syy on tietysti siellä, missä päätökset tehdään, ja erityisesti nyt hallituksessa, joka ei ole kuunnellut edes eduskunnan lausumaa tahtoa siitä, että veikkausvoittovarojen jakosuhteita ei saa pitää liikunnan kannalta niin epäedullisina kuin ne nyt ovat. Tämä tästä.

Vielä liikunnan rahoitukseen liittyen nyt eduskunnassa ei ole paljon puhuttu tästä asiasta, mutta haluan puheenvuoroni loppuun liittää toteamukseni siitä, että Suomen Valtakunnan Urheiluliiton piirissä hoidettiin tavattoman huonosti tuon järjestön taloutta kasinoseikkailuineen, konkurssiuhkineen. En nyt yritä sen järjestön mustamaalausta harjoittaa vaan totean sen, mitä lehdistössä on kirjoitettu. Olen myös lukenut, että esimerkiksi Suomen Pyöräilyliitto teki konkurssin ja SVUL:n kasinolaskuja on muistaakseni 30 miljoonalla markalla aivan hiljattain maksettu valtion varoilla.

Halusin tämän nyt todeta eduskunnan pöytäkirjoihin sen vuoksi, että salissa esimerkiksi ed.

Olavi Ala-Nissilä on ainakin kymmenen kertaa, jollei useammin, sanonut, miten punapääoma hoitaa niin huonosti talousasioita. Äsken mainituissa SVUL:ssä ja Suomen Pyöräilyliitossa ei ainakaan punapääomalla ole ollut mitään merkitystä tai mitään osuutta, mitään vaikutusta, mutta konkurssiuhat ja kasinopelit ovat olleet arkipäivää. En puheenvuorollani tarkoita puolustella sitä, miten heikosti työväen taloudellisissa laitoksissa tai puolueissa tai muualla on raha-asioita hoidettu. Halusin vain ikään kuin objektiivisuuden vuoksi tässä yhteydessä vastata eräisiin aikaisempiin puheenvuoroihin.

Olen ed. Gustafssonin kanssa täsmälleen samaa mieltä siitä, miten hän selitti Työväen Urheiluliiton syntyhistorian. Haluaisin kuitenkin todeta, että luulen, että vaikka Työväen Urheiluliiton perustaminen ei olisi tapahtunut siten ja sillä perusteella kuin ed. Gustafsson totesi, yhteiskunnalliset olosuhteet ehkä muutenkin olisivat tähän maahan synnyttäneet Työväen Urheiluliiton, koska sen toiminnan tarve oli olemassa ja toiminnan tarve on edelleen olemassa. Jos esimerkiksi presidentti Kekkonen olisi vielä elossa, hän varmasti toistaisi sen, minkä on sanonut joskus 20—30 vuotta sitten, että niin kauan kuin Työväen Urheiluliitto haluaa säilyttää itsenäisyytensä, se oikeus sillä on. Olen nyt ymmärtänyt, että tämä Suomessa edelleen tänä päivänä tunnustetaan.

Lopuksi ottamatta enempää kantaa Martin Saarikankaaseen sanoisin, että ei tämä Ilaskiven vaalivankkurien vetäjä niin suuri demokraatti ole, miten julkisuus häntä kuvaa, ja tämän käsityksen olen saanut keskustellessani Masa-Yardsin työntekijöiden kanssa.

Ed. R a u r a m o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Laine toi hyvin voimakkaasti esille rahanjaon uudessa yhteisössä. Näkisin kuitenkin, että tämä ei ehkä ole ihan niin suuri ongelma kuin on annettu aikaisemminkin ymmärtää. Jo SVULissa rahat jaettiin keskusjärjestölle, joka jakoi ne sitten eteenpäin. Siinä suhteessa SVUL onnistui kohtalaisen hyvin, jakoi valtionavut lajiliitoille melko lailla tasapuolisesti. Nyt, kun uudessa yhteisössä ovat kaikki osapuolet edustettuina, en näe, ettei uudella yhteisöllä olisi kykyä ja mahdollisuutta toimia rahan jakajana. Toki tätä täytyy tarkoin harkita, ja 24 § mielestäni antaa myös sen mahdollisuuden, että tätä valtuutusta ei uudelle yhteisölle myönnetä.

Mitä tulee veikkauksen määrärahojen pienentymiseen urheilun kohdalla, siinä olen ed. Laineen kanssa aika pitkälti samoilla linjoilla, että siitä ei kovinkaan suuressa määrin liikuntaa voida syyttää, että määrärahat ovat pienentyneet. Siinä on, aivan kuten ed. Laine totesi, syytä edellisissä hallituksissa niin kuin nykyisessäkin.

Ed. A s t a l a : Arvoisa puhemies! Lain kolmannessa käsittelyssä tulen omalta osaltani laajemmin puuttumaan liikuntalain sisältöön. Totean vain tässä yhteydessä, että vasemmisto on tehnyt yhdessä vastalauseen ja tulemme ehdottamaan siis yhdessä 19 ja 24 §:n muutosta. Ed. Gustafsson jo esitteli niiden perustelut, joten totean vain omalta osaltani, että tulen kannattamaan niitä ja uudelleen puutun asiaan lain kolmannessa käsittelyssä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

17 ja 18 § hyväksytään keskustelutta.

19 §

Keskustelu:

Ed. G u s t a f s s o n : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseessa esitetyssä muodossa, jolloin muotoilu "tulosperusteisesti arvioituna" jäisi pois.

Ed. A s t a l a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Gustafssonin ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Gustafsson ed. Astalan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Gustafssonin ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 80 jaa- ja 54 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 64. (Ään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

5 luvun otsikko hyväksytään keskustelutta.

24 §

Keskustelu:

Ed. Gustafsson: Arvoisa herra puhemies! Ehdotan, että 24 § saisi I vastalauseessa esitetyn muodon, jolloin valtioneuvoston ei olisi mahdollista siirtää valtionapujakopäätöstä valtakunnallisille liikuntajärjestöille.

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Gustafssonin ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Gustafsson ed. Astalan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Gustafssonin ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 71 jaa- ja 57 ei-ääntä; poissa 71. (Ään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

18) Ehdotus laiksi rikoslain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 180/1992 vp
Lakivaliokunnan mietintö n:o 17

Puhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 17.
Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 19) asiasta.

Keskustelu:

Ed. Lax: Arvoisa puhemies, herr talman! Käsiteltävänä oleva hallituksen esitys pohjautuu kolmeen kansainväliseen sopimukseen, nimittäin Wienissä vuonna 1988 huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden laitonta kauppaa vastaan tehtyyn Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimukseen, Euroopan neuvoston konfiskaatiosopimukseen ja Etan kautta Euroopan yhteisön rahanpesudirektiiviin. Näiden sopimusten johdosta huumausainerikosten tunnusmerkistöt kirjoitetaan uudestaan ja rahanpesu kriminalisoidaan täydentämällä kätkemisrikoksen tunnusmerkistöä.

Hallituksen esitys tuli eduskuntaan syksyllä viime vuonna. Kun oikeusministeriö on moittinut valiokuntaa asian hautaamisesta, totean, että samana päivänä annettiin eduskunnalle myös velkasaneerauslait, joiden käsittely ajoi huumausainerikosten edelle. Sivumennen sanottuna velkasaneerausasioiden käsittelyyn lakivaliokunnassa ei näin jälkikäteen tarkasteltuna Polarin ja Ekan tapausten jälkeen käytetty ainakaan liikaa aikaa. Kun velkasaneerauslait saatiin voimaan, lakivaliokunta aloitti huumausainerikoslain käsittelyn. Tämä asia on erittäin vaikea. Siihen kytkeytyvät juridisen puolen lisäksi huomattavat yhteiskunnalliset ongelmat ja arvoasetelmat. Se on lähes kaikille ihmisille voimakkaasti tunneperäinen asia. Tällainen esitys on perinteisesti myös omantunnon asia eduskunnassa, ei mikään ryhmäsidonnainen asia. Tällaiset asiat vaativat kokemuksen mukaan aina oman kypsyttelyaikansa. Kaiken kaikkiaan tänä syksynä voitiin lakivaliokunnassa päästä keskusteluun, jonka pohjalta mietintö syntyi.

Valiokunta on kuullut noin 40:tä asiantuntijaa, jotka muodostavat laajan kirjon pankkien edustajista, sosiaalipuolen hoitolaitoksista ja tutkijoista sisäasiainministeriön esitutkintavironomaisiin ja siitä oikeusministeriön hallinnonalan syyttäjiin, tuomareihin ja vankeinhoitolaitoksen henkilökuntaan sekä oikeustieteen tutkijoihin. Joukkoon mahtuvat vielä huumenäytteisiin tutustuminen, entisen narkomaanin kuuleminen ja opintomatka Ruotsin vankilaan.

Asiantuntijoiden lausunnot voidaan karkeasti jakaa kolmeen ryhmään sen mukaan, miten lausunnoissa on suhtauduttu huumeiden käyttöön: hoitoideologiaa painottaneet sosiaali- ja terveyshallinnon edustajat, joista useimmat katsoivat, että huumeen käytöstä ei tule rangaista, sitten kovien rangaistusten kannattajat, jotka vähättelevät hoidon merkitystä, sekä viimeisenä ryhmänä keskitien kulkijat, jotka haluavat yhdistää rangaistukset yleisenä yhteiskunnallisena välttämättömyytenä, jotta yhteiskunnan järjestys säilyy, sekä hoidon tarjoamat mahdollisuudet yksilöllisten selviytymiskeinojen löytämiseksi.

Valiokunnan kannanotoista toteaisin, että ra-

hanpesusäännökset ovat yhteiskunnallisesti tärkein hallituksen esityksen osa. Rahanpesun torjuminen on niin vahvasti kansainvälisin sopimuksin paalutettu ja kaikkien vastuullisten yhteiskuntapiirien hyväksymä asia, ettei siitä ole edes syntynyt kunnon keskustelua valiokunnassa. Valiokunta on yksimielisesti hyväksynyt tätä koskevat säännökset.

Huumerikosten osalta keskustelu lainehti laidasta laitaan ja valiokunnassa on syntynyt luja pohja ja laaja yksimielisyys rangaistavuuden perusteista.

Valiokunta on yksimielinen varsin monessa keskeisessä kohdassa. Luettelen tärkeimmät. Yksimielisyys siis vallitsi siitä, että ulospäin ei tule antaa minkäänlaista signaalia siitä, että huumekontrolli lievenisi; että huumausaineiden käytön tulee olla rangaistavaa, niin kuin jo tässä totesin. Yksimielisyys vallitsi myös siitä, että huumerikosten tuomitsemisessa vakiintunut rangaistuskäytäntö säilytetään ennallaan. Se tarkoittaa mm. sakkorangaistusta huumausaineiden käytöstä. Yksimielisiä oltiin myös siitä, että törkeiden huumerikosten rangaistuksia voidaan jopa kiristää, kuten hallituksen esityksessäkin esitetään. Hoitoon hakeutuminen tai oikeastaan hoitoon sitoutuminen, mitä sanaa lakivaliokunta haluaa käytettävän, on hyväksyttävä lisäperuste syyttämisestä luopumiselle tai tuomitsemisesta luopumiselle. Tästäkin oltiin yksimielisiä.

Toisin kuin eräät asiantuntijat ja järjestöt, valiokunta katsoo niin ikään yksimielisesti, että toimenpiteistä luopuminen ei ole automaattinen anteeksianto, jolla mitätöidään rangaistavuuden merkitys. Toimenpiteistä luopuminen on länsimaisten sivistysvaltioiden oikeusjärjestelmiin kuuluva instituutio, jolla voidaan ottaa huomioon rikoksentekijäin yksilöllinen suhtautuminen asiassa. Jokainen tapaus on tutkittava erikseen, syyttämättä tai tuomitsematta jättämistä ei voi vaatia. Lakivaliokunnassa on pikemminkin nähty, että hoitoon sitoutumisen edellytys on omiaan nostamaan luopumiskynnystä. Valiokunta on myös ollut yksimielinen siitä, että seuraamusjärjestelmäämme tulee kehittää siten, että myös rangaistukseen voidaan sisällyttää hoitojakso.

Kysymys siitä, miten lakiteksti on kirjoitettava edellä mainittujen päämäärien saavuttamiseksi, on jakanut valiokunnan jäsenet voimakkaasti keskenään. Tässä suhteessa voidaan erottaa kolme eri linjaa. Ensimmäinen linja on se, että laki kirjoitetaan vuonna 1991 voimaan tulleessa rikoslain kokonaisuudistuksen ensimmäisessä vaiheessa omaksuttuja kirjoitusperiaatteita noudattaen. Tällöin erotetaan rikoksen lievä tekomuoto, perustekomuoto ja törkeä tekomuoto toisistaan ja rangaistusasteikko on kunkin tekomuodon osalta aikaisempaa kapeampi. Näin lainsäätäjä aikaisempaa tarkemmin sitoo lainkäyttäjän eli tuomarin toimivallan. Tätä ajattelutapaa edustavat vastalauseet II ja III tässä mietinnössä.

Toinen koulukunta lähti siitä, että laki kirjoitetaan sen ennakkoehkäisevää merkitystä ja moraalia tukevaa vaikutusta voimakkaasti korostaen. Tällöin eri tekomuotojen porrastaminen tapahtuu ennen kaikkea rangaistusasteikkoa laventamalla. Tätä kantaa ilmentää mietintöön jätetty vastalause I.

Kolmas suunta lähti siitä, että laki kirjoitetaan mahdollisimman pitkälle vuonna 1972 annetun voimassa olevan huumausainelain rikossäännöksiä ja niiden rangaistusasteikkoa noudattaen, jotta ei vaaranneta lain ennakkoehkäisevää vaikutusta. Hallituksen esitys on kirjoitettu tältä pohjalta.

Lakivaliokunta on hyväksynyt hallituksen esityksessä omaksutun kirjoitustavan mutta korostanut kirjoitustavan poikkeuksellisuutta rikoslain uusiin kirjoitusperiaatteisiin nähden.

Valiokunnassa käyty keskustelu on osoittanut, että rikosoikeudelliset käsitteet ovat vaikeita. Käsitteet rangaistavuus, rangaistusasteikko ja rangaistuksen mittaaminen on jatkuvasti sekoitettu keskenään. Sen vuoksi kertaan vielä yhteenvetona, että lakivaliokunta on yksimielinen siitä, että huumausaineen käytön tulee edelleen olla rangaistavaa. Lakivaliokunta on yksimielinen myös siitä, että huumausaineen käytöstä tuomittavia, käytännössä vakiintuneita rangaistuksia ei pidä kiristää. Kun rangaistuksen määrääminen kuuluu riippumattomien tuomioistuinten toimivaltaan, lakivaliokunta on todennut kantansa mietinnön perusteluissa lainsäätäjän soveltamisohjeena tuomioistuimille.

Lakivaliokunta on yksimielinen siitä, että huumeen käyttäjien hoitoonpääsemismahdollisuuksia tulee parantaa. Tämä edellyttää toimivaa hoitoonohjausjärjestelmää ja hoitopaikkoja. Valiokunta edellyttää hallituksen huolehtivan näiden asioiden kuntoonsaattamisesta.

Lopuksi lakivaliokunta on yksimielinen siitä, että seuraamusjärjestelmäämme tulee kehittää nykyistä monipuolisemmaksi. Myös vankeusaikaan pitää voida sisällyttää tehokasta hoitoa päihteiden väärinkäyttäjille. Valiokunta jää odottamaan tällaisia uusia lainsäädäntöhankkeita.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Oikeusministeri P o k k a : Arvoisa puhemies! Haluan heti vastata valiokunnan edellyttämiin toivomuksiin, eli kertoa, missä vaiheessa valiokunnan mietinnössään esille ottamat asiat ovat liittyen huumausainerikoslain toimeenpanoon ja eräisiin muihin asioihin.

Haluan avoimesti valiokunnan puheenjohtajalle ja muillekin valiokunnan jäsenille sanoa, että toivon hartaasti, että valiokunta ei ole pitänyt moitteena, jos olen tänä syksynä ehtinyt kertoa, mitä asioita meiltä, siis hallitukselta, lakivaliokunnalta ja eduskunnalta, pidetään kiireellisinä asioina. Tämä huumausainerikoslakihan on ollut todella yksi, jota on meiltä moneen kertaan kiirehditty, johtuen siitä, että nyt on kulunut viisi vuotta, kun Suomi sitoutui Wienissä tehdyn kansainvälistä huumausainekauppaa, rahanpesua ja eräitä muita huumausainerikoksia koskevan sopimuksen voimaansaattamiseen.

Minä ymmärrän täysin, että kun huumausainerikoslaki viime syksynä tuli, niin valiokunnan kaikki voimavarat menivät velkajärjestelylakien käsittelemiseen syksyn aikana. Lakivaliokunnalla verrattuna moneen muuhun valiokuntaan, esimerkiksi valtiovarainvaliokuntaan, on käsittääkseni kuitenkin ollut kohtuullinen aika käsitellä tätä lakiesitystä eli käytännössä melkein tämän vuoden ajan, olen ymmärtänyt, asia on ollut asiallisessa käsittelyssä lakivaliokunnassa eli viime helmikuusta lähtien. (Ed. Halonen: Ei ainoana asiana!) — Ei tietenkään ainoana asiana, mutta mielestäni tämä on ollut kohtuullinen aika paneutua asiaan.

Valiokunnan työn tulos, myönnän, ilahduttaa minua. Minusta on hyvä tässä sanoa, että olen iloinen siitä, että valiokunnan enemmistö on yhtynyt hallituksen käsitykseen, että on hyvä, että Suomesta leviää edelleenkin maailmalle sellainen maine, että me olemme tiukan huumekontrollin maa ja että tällä lainsäädännöllä ei ole miltään osin tarkoitus lieventää huumausainerikosten kohtelua. Se on eri asia, niin kuin täällä valiokunnan puheenjohtaja aivan oikein täsmensi, mikä on rangaistusmaksimi laissa ja minkälaisia tuomioita käytännössä annetaan. Mielestäni keskustelu, jota on käyty nimenomaan rangaistavuudesta ja jossa valiokunta on päätynyt säilyttämään käytön rangaistavana, on osaltaan sellainen selkeä käyntikortti Suomesta muulle maailmalle, että me haluamme torjua kansainvälistyvää huumerikollisuutta sen kaikissa muodoissa.

Mietinnössään valiokunta on ensinnäkin edellyttänyt, että sosiaali- ja terveysministeriö sekä oikeusministeriö yhteistyössä huolehtisivat edellytysten luomisesta huumausainerikoslaissa säädetylle hoitoon sitoutumiselle niin, että hoitoonohjausjärjestelmiä saataisiin aikaan. Tämä on aivan aiheellinen huomautus. Sosiaali- ja terveysministeriön kanssa on yhteistyössä keskusteluja käyty, mitä toimenpiteitä voitaisiin asian tehostamiseksi tehdä. Nythän hoito on yksi peruste, minkä vuoksi esimerkiksi käyttäjän osalta voidaan jättää syyttämättä tai tuomitsematta. Kun asianomainen henkilö ilmoittaa, että hän on valmis hakeutumaan hoitoon, niin sitten edellytetään, että pitää olla paikka, missä hoitoa annetaan. Tämän osalta toivon, että voimme ministeri Huuhtasen kanssa tarkemmin lähiaikoina palata asiaan ja katsoa, mitä tämän asian kanssa on käytännössä voitu tehdä.

Vankiloiden sisällä olevien huumausaineongelmien osalta eduskuntakäsittelyyn on aivan lähiaikoina tulossa rangaistusten täytäntöönpanoasetuksen muutos, jossa on tarkoituksena tehostaa vankiloiden sisäistä huumekontrollia. Osa näistä toimenpiteistä, joita pari vuotta sitten vankiloiden huumetyöryhmä esitti, olivat sellaisia, että niihin on voitu ryhtyä ilman lainmuutoksia mutta osa vaatii lainmuutosta, ja se on tulossa eduskuntaan. Uskon, että sen avulla voidaan vankiloissa lisääntyvää huumerikollisuutta ja huumeiden käyttöä torjua.

Tässä kiinnitetään huomiota myös päihteettömien erityisosastojen toimintaan todeten, että ne pitää saada vakaalle pohjalle. Vankiloissa tähän toimintaan on jo ryhdytty. Hiukan vaikeampi asia on, millä tavalla hoitoonohjaus voisi olla osana seuraamusjärjestelmää. Lähinnähän tämä huomautus koskee ensi vuoden puolella koko valtakunnassa käyttöön tulevaa yhdyskuntapalvelujärjestelmää, olisiko siinä mahdollisuuksia tätäkin asiaa tarkastella. Tähän en osaa ottaa aivan suoralta kädeltä kantaa, onko se mahdollista, mutta panemme tämän asian osaltaan tutkintaan.

Arvoisa puhemies! Olen tyytyväinen siitä, että tämä laki on tässä, koska on ollut kyllä paljon väkeä, joka on toivonut, että saisimme tämän liikkeelle ja sillä tavalla nimenomaan kansainvälistä rahanpesua kielletyksi muun ohella, koska sehän on ollut Suomessa asia, mitä laki ei ole tähän asti tuntenut ollenkaan.

Ed. H ä k ä m i e s (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja varsin erinomaisesti ja seikkaperäisesti esitteli valiokunnan työn tuloksia. Yhdessä asiassa kuitenkin olen hänen kanssaan ainakin lievästi eri mieltä. Hän totesi, että valiokunnassa vallitsi yksimielisyys siitä, että huumekontrolli ei Suomessa lievenisi. Tähän tulkintaan en yhdy, vaan valiokunnassa oli jopa joku hallituspuolueenkin kansanedustaja plus oppositiopuolueiden kansanedustajia, jotka olisivat halunneet, että huumausaineiden käytön kriminalisointia olisi hallituksen esitykseen verrattuna lievennetty. Se olisi ollut selvä signaali sen puolesta, että Suomessa huumeiden käyttöön tulevaisuudessa suhtaudutaan liberaalimmin kuin tällä hetkellä.

Tässä asiassa täytyy antaa kiitos myös oikeusministeri Pokalle, sillä kun tätä lakia valmistellut asiantuntijatyöryhmä luovutti työnsä tuloksen, niin tässä yhteydessä oikeusministeri Pokka välittömästi tyrmäsi ehdotukset tämän asian eli käytön kriminalisoinnin lieventämiseksi.

Haluan kiinnittää huomiota myös siihen asiaan, johon oikeusministeri Pokka kiinnitti huomiota eli vankiloissa tapahtuvaan huumeitten käyttöön. Itse olen ainakin hämmästellyt sitä, että kun yleisesti tiedetään, että vankiloissa on hyvin paha huumeongelma, Suomen vankeinhoidon ylin johto ei tästä asiasta halua käydä laajemmin keskustelua. Minulla on sellainen käsitys, että kansalaismielipide tässä kysymyksessä on sen kaltainen, että vankiloissa ei tulisi missään olosuhteissa eikä millään tavalla sallia huumeiden käyttöä.

Ed. H a l o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olen hyvin iloinen valiokunnan puheenjohtaja Laxin puheenvuorosta ja voin yhtyä täysin hänen kantaansa myös siinä, että nämä käsitteet tahtovat mennä sekaisin. Ne ovat onnistuneet menemään uudelleen sekaisin sekä ministeri Pokan että ainakin ed. Häkämiehen kohdalla siinä, että ei valiokunnassa suinkaan ole keskusteltu siitä, pitäisikö käytön rangaistavuudesta luopua. Valiokunnassa on keskusteltu siitä, uskaltaako eduskunta kirjoittaa ulos sen, että käytöstä pitäisi tuomita samalla tavoin kuin tähänkin asti vai aikooko eduskunta edelleenkin mennä tuomioistuinten helmojen taakse ja sanoa, että tuomarit voivat näin jatkaa, mutta me emme muuta sitä mihinkään. Minä ihmettelen, missä valiokunnassa ed. Häkämies on ollut, jos hän kuvittelee, että siellä on keskusteltu käytön rangaistavuudesta.

Ed. L a x (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen pahoillani, jos olen epätarkasti ilmaissut itseäni. Minusta kyllä vallitsi täydellinen yksimielisyys siitä, että huumekontrollia ei saa lieventää. (Ed. Halonen: Ei voi! Täsmälleen!) Mutta kun me puhumme, millä lailla tämä asia kirjoitetaan ulos, että näin tapahtuu, niin se on jo eri kysymys, ja siitähän ne erimielisyydet syntyivät, mutta minä palaan niihin tarkemmin omassa henkilökohtaisessa puheenvuorossani, jonka olen pyytänyt. Minähän olin itse toisen tyyppisen kirjoitustavan kannalla kuin mihin hallitus ja valiokunta ovat päätyneet.

Ed. H ä k ä m i e s (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tässä tulikin jo selväksi ainakin kahden kansanedustajan kohdalta, että heillä oli halua lieventää huumausaineiden käytön kriminalisointia (Ed. Halonen: Ei ollut!) hallituksen esitykseen verrattuna. Kyllä ed. Halonen on johdonmukaisesti ollut tällä linjalla ja myös muita kansanedustajia löytyy saman näkemyksen taakse. Kyllä minusta se olisi ollut ehdottomasti vääräntyyppinen signaali tätä lakia kirjoittaessamme. Tyytyväinen olen siitä, että kuitenkin valiokunnasta löytyi enemmistö, joka haluaa johdonmukaisesti taistella huumausaineiden käyttöä vastaan.

Oikeusministeri P o k k a : Arvoisa herra puhemies! Ed. Halosen linja johtaa nimenomaan rangaistusten lieventämiseen, koska ei ole samantekevää, mikä on rangaistusmaksimi laissa. Tuomioistuimethan harvoin tuomitsevat rangaistusmaksimin mukaan, mistä ed. Halonen kertoi, ettei yleensä ankarimman, kahden vuoden linnatuomion, mukaan käyttäjää rangaista. Jos lainsäätäjä nyt kirjoittaa, että rangaistusmaksimi laskee, niin sehän merkitsee sitä, että tuomioistuin katsookin, että aha, lainsäätäjä on nyt alentanut rangaistusmaksimia, jolloin voidaan vielä lievempiä tuomioita antaa. Kyllä tämä ed. Halosen linja, että rangaistusmaksimia pudotetaan silloin kun rikoslakia uudistetaan, merkitsee rangaistuskäytännön lieventämistä. Tähänhän tässä huumerikoslainsäädännössä ei ole haluttu lähteä.

Ed. H a l o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä käsitän hyvin, että huumekysymys on sellainen asia, jossa olisi erittäin hyödyllistä löytää hyvä vihollinen. Minä olen nyt pahoillani, että minä en suostu tällaiseksi hyväksi viholliseksi. Minä olen edelleen sitä mieltä, että tuomioistuinten tuomiokäytäntö on ollut hyvä ja

sitä tulee jatkaa. Mutta minä olen kylläkin sen professorikomitean työn kannalla, jonka mielestäni ministeri Pokka väärin tyrmäsi heti julkistamistilaisuudessa ja sen vuoksi se sai väärän signaalin. Käsitän hyvin, että tämän jälkeen hallitus ei lähtenyt tälle linjalle.

Mutta toivon, että tulevaisuudessa voisi öljy laskeutua laineille ja tätä asiaa voitaisiin katsoa yhtenä osana rikoslakiuudistusta eikä kiistellä siitä, minkälainen signaali tai käyntikortti tämä on. Pidän näitä sanoja erittäin vakavina sen vuoksi, että rikoslakiuudistusta kaiken kaikkiaan pitäisi tehdä tosissaan eikä jonkin näköisenä signaalina taikka käyntikorttina.

Ed. H a s s i : Arvoisa puhemies! Olen hyvin hämmästynyt siitä, että oikeusministeri tässä salissa teeskentelee tietämätöntä siitä, että rikoslakia on uudistettu tarkoituksena kirjata lakiin todellinen rangaistusasteikko, jota on käytetty ja jota on tarkoituskin käyttää. Hallituksen esitys, jonka kannalle myös valiokunnan enemmistö valitettavasti päätyi, teki poikkeuksen tästä yleisperiaatteesta huumausaineiden käytön rangaistusasteikon kohdalla.

No, suurimmalta osalta lakivaliokunta on tosin ollut tästä laista yksimielinen. Se on monissa asioissa tervetullut kiristys nimenomaan varsinaista huumausainerikollisuutta eli huumeiden myyntiä kohtaan, jossa pyörivät suuret rahat ja julmat menetelmät. Laki kieltää ns. rahanpesun, antaa pankeille velvollisuuden ilmoittaa, mikäli niillä on syytä epäillä, että niiden hallussa oleva raha on rikollisin menetelmin hankittu. Nämä ovat mielestäni hyviä täsmäaseita todelliseen ongelmaan eli huumekauppaan. Sen lisäksi tässä kiristetään törkeän huumerikoksen rangaistusasteikkoa, mikä on mielestäni myös oikein. Näistä kaikista asioista valiokunta on ollut yksimielinen.

Se, mistä jäimme erimielisiksi, on huumeiden käytön rangaistusasteikko. Toisin kuin nyt tässäkin salikeskustelussa jotkut ovat antaneet ymmärtää, valiokunta oli sinänsä siitä yksimielinen, että käytön rangaistavuudesta ei voida luopua. Kysymys oli siitä, mikä on käytön rangaistusasteikko.

Pidän itse noin yleisemmin ottaen hieman kyseenalaisena sitä, onko itseä vahingoittavien aineiden käytön kriminalisointi järkevää. Vaikka me kaikki tiedämme että alkoholi aiheuttaa paljon ongelmia, niin kokemus meillä Suomessakin osoittaa, että politiikka, jolla yritettiin kieltää alkoholin käyttö, aiheutti vielä suurempia ongelmia. Tämän takia kieltolaista luovuttiin.

Mielestäni myöskin on vakavan harkinnan arvoinen asia, onko mielekästä kieltää teko, joka kohdistuu omaan itseen. Meillähän muiden tällaisten tekojen, joissa haitan kärsijä on teon tekijä itse, kriminalisointia ei tietääkseni laissa ole, joten huumeiden käyttö on poikkeus. Kuitenkin jaoin valiokunnan yksimielisen mielipiteen siitä, että tässä rangaistavuus tulee säilyttää, koska, jos huumeiden käytön rangaistavuus olisi kokonaan poistettu, se olisi antanut väärän viestin siitä, miten yhteiskunta suhtautuu huumausaineisiin.

Mutta ongelma on rangaistusasteikko. Itse asiassahan kiista koski sitä, kumpi säilytetään, vanhan lain mukainen rangaistusasteikko vai vallitseva rangaistuskäytäntö ja kirjataanko se lakiin. Itse olen vähemmistöön jääneellä kannalla, että vallitseva rangaistuskäytäntö olisi ollut syytä kirjata lakiin. Mutta valiokunnan enemmistö oli sitä mieltä, että lakiin on kirjattava ankarampi asteikko kuin mitä on tarkoitus käyttää.

Pidän aika epäilyttävänä ja kyseenalaisena sellaista lainsäädäntöä, jossa lakiin kirjataan yhtä ja tarkoitus on tehdä kuitenkin toista. Tällaista menettelyähän tämä eduskunta kyllä on harjoittanut esimerkiksi pankkitukiasioiden kohdalla. Me olemme kirjoittaneet lain perusteluihin, budjetin perusteluponsiin ja sen sellaisiin asioita siitä, mitä kontrollia jne. on tarkoitus soveltaa pankkitukeen, asioita, jotka olisi aivan hyvin voitu kirjata pykäliin, mutta jostain ihmeellisestä syystä tämän eduskunnan enemmistö ei ole niin suostunut tekemään.

Myöskin tämän lain kohdalla on ilmeisesti käymässä niin, että se, millä tavoin oikeasti käytön kriminalisointi on tarkoitus toteuttaa, on kirjoitettu perustelulausumaan eikä pykälään. Tämä ankara rangaistusmaksimi, kahden vuoden vankeus, on sama rangaistusmaksimi, jota sama Ahon hallitus saman ministeri Pokan esittelystä esittää rangaistusmaksimiksi kuolemantuottamuksesta. Tämä mielestäni osoittaa, että tässä on suhteellisuudentaju hieman heittänyt.

Ankara rangaistusmaksimi aiheuttaa useita ongelmia. Yksi ongelma on se, että se saattaa nostaa kynnystä hakeutua hoitoon. Tästä asiasta olemme paljon kinastelleet ja mielestäni tämäkin keskustelu on ollut sikäli epäloogista, että toisaalta kun kahden vuoden rangaistusmaksimia on perusteltu pelotteena, on lähdetty siitä ajatuksesta, että huumausaineiden käyttäjät tai käyttöä harkitsevat ihmiset eivät tiedä, että todellinen rangaistuskäytäntö on lievempi. Mutta sitten

kun minä ja muutamat muut olemme ottaneet esille, että eikö tämä sitten pelota ja estä heidän hakeutumistaan hoitoon, niin on sanottu, että totta kaihan sen kaikki tietävät, että ei käytöstä käytännössä rangaista muuta kuin sakolla, ja totta kai kaikki tietävät, etteivät hoitolaitokset ole kanavia raastupaan. Toisessa kohdassa uskotaan siihen, että pelotevaikutus toimii koska ihmiset eivät tiedä, ja toisessa kohdassa taas sitten kiistetään tämän tietämättömyyden mahdolliset haitalliset vaikutukset. Minä en pidä tällaista loogisena.

Toinen suuri ongelma on se, että huumausaineiden myynti ja käyttö on kirjattu samaan pykälään samalla rangaistusasteikolla. Myöskin tämä on vastaavalla tavalla epäloogista. Minusta olisi hyvin tärkeää, että ihminen, joka harkitsee ruveta myymään huumausaineita esimerkiksi rahoittaakseen oman huumausaineiden käyttönsä, tietäisi selkeästi, että hän on tekemässä hyvin vaarallisen teon, astumassa hyvin vaarallisen askeleen. Mutta kun nämä kaksi asiaa on laissa rinnastettu, niin välttämättä ihmiset eivät tätä tiedä. Tässä on se vaara, että ihmiset, jotka ovat ajautuneet käyttämään huumausaineita, kokevat itsensä jo pelkästään sen perusteella niin suuriksi rikollisiksi, että ei sillä enää ole väliä, jos he ryhtyvät huumeita myös myymään. Tämä on mielestäni myöskin johdattamista aivan väärän tyyppiseen käyttäytymiseen.

Ongelma on sekin, että pykälään on kirjattu erilainen rangaistus kuin mitä on tarkoitus käyttää. Meillähän nyt joulukuun alusta alioikeuksissa tapahtuu uudistus. Myös kaupungeissa tulee oikeuksiin maallikkojäseniä ratkaisemaan asioita. Ymmärtäisin, että yksi ajatus rikoslain kokonaisuudistuksessa, jossa rangaistusasteikot kirjataan lakiin sellaisina kuin niitä on todella tarkoitus käyttää, on, että maallikkojäsenet eivät ryhdy hakemaan todellista rangaistusta asteikon yläpäästä, jossa vanha laki sisältää ns. ilmaa. Pelkään, että käräjäoikeuksien maallikkojäseniä on hyvin vaikea saada ymmärtämään, että tämä laki tekee poikkeuksen muiden tuoreiden rikoslakien joukossa, että tässä laissa on pykälään kirjoitettu ankarampi rangaistus huumeiden käytöstä kuin mitä on oikeasti tarkoitus käyttää.

Vaikuttaa siltä, että käydyn keskustelun pohjalla on hyvin paljon hyvin vankkoja asenteita, ja jotenkin koen, että itse asiassa kysymys on paljolti siitä, minkälaisia asenteita huumausaineiden käyttäjiä kohtaan halutaan osoittaa. Halutaanko heitä kohtaan olla lempeitä vai kovia? Kovat asenteet tuntuvat nyt olevan niskan päällä.

Itse, vaikka olen ollut valiokunnassa vähemmistössä ja epäilen joutuvani salissakin vähemmistöön, haluan kuitenkin muistuttaa siitä, että se, rajoittaako käyttöön kohdistuva ankara kontrolli todella huumeongelmaa, on enemmän tai vähemmän uskon asia. Selvästi kokemusperäinen tieto on, että kontrollijärjestelmä aiheuttaa omat ongelmansa. Näin äskettäin BBC:n tekemän dokumentin, joka toivottavasti tulee jossain vaiheessa Suomen televisioonkin. Siinä kerrotaan, minkälaista on USA:ssa Reaganin aikanaan julistama war on drugs eli sota huumeita vastaan. Dokumentissa tuli esiin mm. se, että Yhdysvalloissa 60 prosenttia vangeista on vangittu huumeisiin liittyvistä rikoksista, ja tämä määrä on räjähdysmäisesti nousussa. Se on nousussa niin nopeasti, että jos sama trendi jatkuu, niin vuonna 2020 koko Yhdysvaltain väestö on vankilassa vähintäänkin kertaalleen. Tutkintamenetelmät ovat samalla käyneet erittäin koviksi niin, että ihmisten oikeusturva vaarantuu. Esimerkiksi ihmisten asunnoista etsitään huumeita niin, että asunnot tärvellään ja syyttömästikin epäiltyjen on hyvin vaikea saada korvauksia tällaisista asioista.

Kokemus Suomenkin kieltolain ajalta osoittaa, että aina kun rangaistukset ja tutkintamenetelmät ankaroituvat, se aiheuttaa, että kielletyn tavaran hinta nousee, laittomaan kauppaan liittyvät voitot kasvavat, eli houkutus rikolliseen myyntiin kyllä säilyy. Samalla ammattirikollisuuden otteet kovenevat ja se alakulttuuri, johon lievienkin huumeiden käyttäjä joutuu, kovenee. Mielestäni on ihan asiallista muistuttaa siitä, että on ongelma, että ankaran kontrollin oloissa mietojenkin huumeiden käyttäjä joutuu väistämättä enemmän tai vähemmän tekemisiin rikollisen alakulttuurin kanssa. Se aiheuttaa omat suuretkin yhteiskunnalliset ongelmansa.

Olen kokenut varsin järkeviksi monet ulkomaiset puheenvuorot, joissa on puhuttu siitä, että itse asiassa järkevä linja olisi kontrolloitu huumeiden myynti yhdistettynä mainonnan kieltoon, koska se vie pohjan pois rikolliselta myyntiorganisaatiolta ja pystytään takaamaan näiden aineiden puhtausaste, jolloin vahingossa tapahtuvat yliannostukset voidaan estää. Suomessa asenteet ovat sellaisia, että tämän tyyppisistä asioista ei ole päästy edes kunnolla keskusteluun. Me keskustelemme vain siitä, kuinka ankaria rangaistukset ovat.

Pitäisin rehellisenä linjana sitä, että laki kirjoitettaisiin siten, että rangaistusasteikko olisi pykälissä sellaisena kuin sitä on tarkoitus käytännössä

soveltaa ja että kiristystoimet suunnataan varsinaiseen rikollisuuteen eli huumeiden myyntiin.

Ed. V. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Hassi pelkäsi hieman sitä, että miten tämä rangaistusuhka vaikuttaa hoitoon hakeutumiseen, mutta voin vakuuttaa ed. Hassille, että rangaistusuhka vaikuttaa vain niihin, jotka eivät oikeastaan ole käyttäjiä lainkaan. Ne, jotka ovat riippuvaisia huumeista, käyttävät varmuudella näitä aineita ja he yhtä varmuudella tietävät hakeutua esimerkiksi Vapaaksi Huumeista ry:n kautta tai jotakin muuta kautta hoitoon ilman minkäänlaista pelkoa siitä, että he joutuisivat jotenkin rikosoikeudellisen rangaistusjärjestelmän piiriin hakeutumalla hoitoon. Tässä ei ole minkäänlaista ongelmaa, on aivan sama, mikä on käytön maksimirangaistus.

Toisena haluaisin sanoa vain sen, että käyttäjiin ei suinkaan kohdistu käytännössä minkäänlaisia kovia asenteita, vaan päinvastoin asenteet ovat hyvinkin sellaisia, että katsotaan läpi sormien pelkkää käyttäjää ja toivotaan, että hän hakeutuisi hoitoon vapaaehtoisesti, kun minkäänlaista tahdonvastaista hoitoa ei Suomessa voi saada.

Mutta haluaisin vielä todeta, että jotenkin tuntuu liioittelulta usko rikosoikeuden voimaan erityisesti tällaisella vaikealla alalla kuin huumausainerikollisuus. On sinänsä vakavaa, että laiminlyödään ennaltaehkäisy, se, että vaikutettaisiin henkilöihin, ettei heistä tulisi koskaan huumeiden käyttäjiä puhumattakaan siitä, että heistä tulee huumeiden myyjiä. Ajattelen niin, että ei pahuutta voida mitenkään kahlehtia rikosoikeudellisin keinoin. Aivan lyhyenä esimerkkinä otan sen, kuinka toissapäivänä eräs fyysikko sanoi minulle, että taitaa olla niin, että aids on saanut moraalissa paljon enemmän hyvää aikaan kuin mitkään moraalisaarnat. Mutta vastaavasti eilen luin lehdestä, että aidsin takia prostituutio kohdistuu nykyään pikkulapsiin, jotta voidaan välttyä aidsin kielteisiltä seurauksilta, joten pahuus ei ole vähentynyt. Päinvastoin se on tullut entistä julmemmaksi.

Ed. Häkämies (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Hassi tunsi puheenvuorossaan viehtymystä siihen, että huumausaineiden käyttäjiä itse asiassa ei rangaistaisi ollenkaan, perusteena lähinnä kaiketi se, että kun käyttö on itse aiheutettua, niin on jokaisen ihmisen oma asia, käyttääkö vai eikö käytä. Kuitenkin aivan selkeästi on osoitettavissa, että niissä maissa, joissa on liberaali huumausainelainsäädäntö, myös huumausaineongelmat ovat selvästi pahemmat. Esimerkkinä on vaikkapa Tanska, joka kuuluu niihin Pohjoismaihin, joissa huumausaineiden käyttö ei ole kriminalisoitu.

Muistutan ed. Hassia myös siitä, että meillä on mm. sen kaltaista lainsäädäntöä kuin esimerkiksi liikenteen puolella turvavyöpakko, joka kaiketi myös on vähän sellainen asia, että voisi sanoa, että ei sitä pakkoa pidä olla, koska on jokaisen oma asia, aiheuttaako itselleen liikenneonnettomuudessa vahinkoa vai ei. Jos meillä on turvavyöpakko, niin toki meillä pitää olla myös kriminalisoituna tekona huumausaineiden käyttö.

Ed. Hassi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Vesa Laukkaselle: Olen aivan varma siitä, että hoitohenkilökunta ei kavalla poliisille huumeiden käyttäjiä eikä halua kavaltaa, mutta siihen en kyllä usko, että huumeiden käyttäjät sitä itse tietäisivät. Otin hyvin vakavasti valiokunnassa kuullun yhden asiantuntijalausunnon, jossa todettiin, että meidän huumemarkkinoidemme volyymin kannalta aivan oleellista on, saadaanko käyttäjiä hoitoon. Yhden kunnolla koukussa olevan ihmisen käyttämä huumemäärä on niin suuri, että hän tuo huumekaupalle markkinoita paljon enemmän kuin monta, monta, monta satunnaiskäyttäjää.

Enkä ollenkaan usko siihen, että kunnon huumekoukussa oleva ihminen edes pystyy kovin laskelmallisesti tekojaan miettimään. Olen nähnyt itse omin silmin yhden tapauksen, jossa heroiinin käyttäjä pelkäsi aivan tavattomasti ottaa yhteyttä minkäänlaiseen hoitopaikkaan varmana siitä, että jos hän yrittää hakeutua hoitoon, niin hän joutuu saman tien poliisin kynsiin, eikä hän ensisijaisesti sitä pelännyt, että hän joutuisi itse vankilaan vaan sitä, että häneltä saataisiin puristettua se, mitä kautta hän on huumeita saanut. Hän oli aivan varma siitä, että siitä seuraa sitten ei Suomen oikeuslaitoksen vaan eräiden muiden tahojen langettama kuolemantuomio.

Ed. Halonen: Herra puhemies! Huumausaineiden vastainen taistelu onnistuu nykyistä paremmin vain yhdistämällä eri maiden kansalliset toimenpiteet kansainväliseen taistoon. Wienin huumausaineita koskeva yleissopimus ja kansainväliset rahanpesun kriminalisointia koskevat säännökset on todellakin saatettava voimaan myös Suomessa. Meidän on myös jatkettava osallistumista kansainväliseen toimintaan huumekaupan ja sen moninaisten haittavaikutusten

hillitsemiseksi. Suomalaiset ovat olleet perinteisesti tässä mukana, ja olen valmis kannustamaan ja tukemaan sekä lainsäädännöllä että taloudellisesti sitä, että näin olisi myös tulevaisuudessa. Huumekysymys ei nimittäin tunne kansallisia rajoja. Mutta kansalliselle päätöksenteolle jää kuitenkin paljon tilaa. Itse asiassa koko se terveen yhteiskunnan pohjarakenne, jolta huumeiden käytön ehkäisy käy päinsä, on meidän itsemme päätettävissä.

Huumerikoksia koskevat säännökset valmisteltiin osana oikeusministeriön rikoslakiprojektia, ja on todella sääli, ettei oikeusministeri Pokka päättänyt myös tällä tiellä pysyä. En tiedä, mitkä syyt johtivat siihen, että hän jo mietinnön julkistamistilaisuudessa asettautui hyvin spontaanisti mietintöä vastaan. En tiedä, oltiinko häneen etukäteen yhteydessä, jotta oltaisiin voitu välttää tällainen tiedotuskonflikti, mutta lopputulos tietysti oli se, että hallitus ei voinut haluamaansa signaalia antaa muuta kuin poikkeamalla toimikunnan mietinnöstä.

Nyt tehty erillisratkaisu alleviivaa liiaksi rangaistusjärjestelmän mahdollisuuksia huumekysymyksen hoitamisessa. Tässä suhteessa ed. V. Laukkasen toteamus on aivan aiheellinen.

Valiokunnan puheenjohtaja Lax on täällä jo ansiokkaasti selvitellyt rikoslainsäädännön normaalia kirjoitustapaa, jota yritettiin myös valiokunnassa miettiä tämän mietinnön pohjaksi, siis normaalia käytäntöä siitä, että on ensin tavallinen rikostunnusmerkistö, sitten on olemassa törkeä ja on olemassa lievät tekomuodot. Edellä selostamistani syistä mikään ehdotetuista kompromisseista ei käynyt päinsä. Haluan antaa tässä julkisen tunnustuksen sille, että valiokunnan puheenjohtaja Lax yritti hyvin pitkään saada kompromissia aikaan ja teki henkilökohtaisestikin kompromissiehdotuksen, jotta valiokunta sinänsä yksimielisten periaatekannanottojensa tuloksena olisi voinut kirjoittaa myös yksimielisen tekstin. Mutta vaikka tässä ei onnistuttu, niin lakivaliokunta onnistui tässä vaikeassa aiheessa monissa muissa kysymyksissä. Voin vilpittömästi sanoa opposition kansanedustajana ja yhden vastalauseen allekirjoittajana, että lakivaliokunta on onnistunut saamaan yhteiset voimakkaat kannanotot eräistä erittäin keskeisistä huumausaineongelmaan liittyvistä kysymyksistä, joita ei ollut selvitetty lainkaan vielä hallituksen esityksessä, ja tämä minun mielestäni pitkällä aikavälillä on erittäin myönteinen asia.

Tässä ensimmäisessä käsittelyssä puutun vain pariin asiaan. Viranomaisten yhteistyö on edelleenkin riittämätöntä huumausainekysymyksissä. Myös valiokunnan käsittelyn aikana nostettiin esiin klassinen kysymys: Luoko huumeiden kysyntä niiden tarjontaa vai onko tilanne päinvastoin? Mielestäni kaiken kaikkiaan käytännön toimenpiteiden kannalta se on turha kysymys. Ongelman poistamiseksi on tehtävä työtä molemmilla tasoilla, keinot vain ovat erilaiset. Huumeiden valmistukseen, välittämiseen tai muuhun kauppaan on kohdistettava ankarat sanktiojärjestelmät. On yksinkertaisesti tehtävä tällainen liiketoiminta mahdollisimman vaikeaksi ja vähän houkuttelevaksi.

Tässä suhteessa hallituksen esitys ja valiokunnan mietintö merkitsevät edistysaskelta. Törkeiden huumausainerikosten rangaistusten ankaroittaminen jatkoa silmällä pitäen on hyvä asia. Rahanpesuun liittyvien säännösten aikaansaaminen ja rahanpesun kriminalisointi on erinomaisen tärkeä asia. Huumerikos tässä mielessä on mitä yleisimmin suunniteltu rikos. Siihen voidaan vaikuttaa lainsäädännöllä ja niin pitää myöskin tehdä. Huumeiden käyttöön yhteiskunnan tulee osoittaa suhtautuvansa kielteisesti, mutta käyttäjien ongelmat ratkaistaan kuitenkin parhaiten hoidolla.

Mielestäni eduskunta on eräissä muissakin yhteyksissä osoittanut, sanotaanko sitä sitten holhoamiseksi taikka ei, että myöskin itseen kohdistuneissa teoissa voidaan asettaa joitakin rajoituksia. On tietysti hieman triviaalia yhdistää toisiinsa turvavyön käyttö autossa, kun siitä ei kuitenkaan joudu vankilaan, taikka toisaalta esimerkiksi huumerikokset. Mutta mielestäni tulevaisuutta silmällä pitäen on olemassa varmasti samantapaisia alueita kuin nyt huumekysymys, joilla voidaan sanoa, että jos henkilö vahingoittaa siten itseään, että siitä on olennaisia haittavaikutuksia ei pelkästään hänelle itselleen vaan myöskin hänen ympäristölleen ja koko tälle yhteisölle, meille kaikille, on aiheellista katsoa, mitä tehdä. Mielestäni rangaistus ei kuitenkaan ole parhaimmillaan tällöin seuraamuksena, vaan nimenomaan ennaltaehkäisevät toimenpiteet ja myöskin hoito ovat niitä, joilla parhaiten tähän tilanteeseen voidaan puuttua.

Tässä yhteydessä en malta olla sanomatta, että mielestäni on jotain irvokasta siinä, että samanaikaisesti kun me käsittelemme huumerikosten rangaistuksia ja käyttäjien rangaistuksia, samanaikaisesti käytännössä ovat hoitomahdollisuudet pienentyneet, päihdehuollon hoitopaikkoihin on jonoa. Eräänkin klinikan johtaja sanoi minulle, että taloudellisesti tulevaisuus on siinä mielessä

turvattu, että hoitopaikkoja on viime vuoteen nähden enää puolet jäljellä. Tällöin jääkin kysymään juuri sitä, uskallammeko me todella tehdä sitä, mitä pitää tehdä, vai olemmeko me vain huolissamme omasta moraalistamme ja sen julkisivusta.

Mielestäni sanktiojärjestelmänkin osalta eduskunnan on itsensä uskallettava tehdä rajanveto eikä piiloutua tuomareiden selän taakse. Olen täsmälleen samaa mieltä valiokunnan mietinnön kanssa, jossa on todettu, että nykyinen tuomiokäytäntö voi jatkua. Ei ole mitään aihetta tässä suhteessa mennä lievennyksiin.

Mutta minkä takia ei uskalleta kirjoittaa sitä ulos? Vastikään Lakimiespäivillä pohdittiin samaa ongelmaa. Meidän ammattituomarimme ovat huolissaan siitä, että suomalainen yhteiskunta on siirtymässä kohden tuomarivaltiota ja eduskunta itse näyttää olevan tähän halukas. Eduskunta itse mielellään osoittaa olevansa huolissaan jostakin asiasta, osoittaa omaavansa korkean moraalin mutta ei kanna vastuuta siitä, onko osoitettava keino kylliksi tehokas, kylliksi täsmällinen. Sen huolenpidon se jättää tuomioistuimille. Tuomioistuimilla on toki lainsäädännön tulkintavalta, mutta ei pidä tietoisesti tehdä toisenlaista lainsäädäntöä kuin minkälaiseksi ajattelee tuomioistuinkäytännön muodostuvan.

Arvoisa puhemies! Kuten tulee lähemmin toisessa käsittelyssä sitten esille, olen niiden kansanedustajien joukossa, jotka ovat tehneet vain pienehkön korjauksen hallituksen esitystekstiin toivoen, että kun öljy laskeutuu laineille ja nämä keskustelut unohtuvat, palataan pitkäjänteiseen rikoslainsäädännön uudistamisprosessiin, jota on kestänyt kymmenen vuotta ja kestänee vielä viitisen vuotta ja jonka jälkeen meillä onkin taas sadaksi vuodeksi kunnon paketti koossa. Ehkä sitten uskalletaankin kirjoittaa niin kuin pitäisi, koska saattaahan olla, että me kukin kasvamme myöskin vastuussa.

Asia, mistä valiokunta oli yksimielinen, oli että vankeinhoidon huumeongelmia on hoidettava tehokkaammin. Lakivaliokunta pitää välttämättömänä, että huumausaineiden torjuntaa vankiloissa tehostetaan niin vankien kuin heitä tapaamaan tulevien henkilöidenkin osalta. Valiokunta toteaa myös, että päihteettömien erityisosastojen toiminta pitää saada vakaalle pohjalle.

Tämän asian toteaminen ja sen huomaaminen ei sinänsä ole uusi asia. Jo edellisen hallituksen aikana oikeusministeri pisti sen toimikunnan työn käyntiin, josta nyt toivomme saavamme tuloksia. Tässä mielessä tämän hallituksen ei ole tarvinnut sitä työtä tehdä. Mutta odotan vilpittömänä niitä hallituksen esityksiä, jotka myös lainsäädäntötasolla tämän mahdollistavat.

Uskon, että monet täällä olevista kansanedustajista ovat kanssani samaa mieltä kun sanon, että meille oli suorastaan pettymys, ettei hallituksen esitykseen sisältynyt ehdotusta nykyisen seuraamusjärjestelmämme täydentämisestä uudella muualla jo käytössä olevalla mahdollisuudella sisällyttää rangaistusjaksoon hoitojakso. Toivottavasti eduskunnan lausuma vaatimus nyt nopeuttaa asian liikkeelle lähtöä, sillä tällä järjestelmällä olisi käyttöä myös rattijuoppojen kohdalla.

Ministeri Pokka mainitsi yhdyskuntapalvelun. Itselläni tämä ei niinkään ole ollut mielessä, vaan kysymyksessä nimenomaan olisi ruotsalaistyyppinen sopimushoito, joka tarkoittaa sitä, että henkilö sinänsä tuomitaan esimerkiksi vapausrangaistukseen mutta rangaistusjakson sisällä voisi olla myöskin hoitojakso, jona aikana rangaistusjakso kuluisi.

Lakivaliokunta teki varta vasten puheenjohtaja Laxin ehdotuksesta matkan Ruotsiin tutustumaan vankilaan, joka toimii tällä periaatteella. Valiokunta on aikaisemminkin kiinnittänyt tähän huomiota ja uskon, että tämä on yksi niistä yhteistyön alueista, joilla me, riippumatta siitä olemmeko hallituspuolueiden vai oppositiopuolueiden kansanedustajia, toivomme työn voivan jatkua.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan haluan painottaa, että myöskin sosialidemokraattien osalta kysymys aina päihteiden osalta, myöskin huumeiden osalta, on omantunnon kysymys. Näin ollen meillä ei ole mitään ryhmäpäätöksiä, joilla haluaisimme ihmisiä sitoa, ei siitäkään huolimatta, että tähän asiaan sisältyy myös klassinen kysymys rikoslainsäädännön oikeinkirjoittamisesta.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Oli mielenkiintoista kuulla ed. Halosen kanta tähän asiaan. Tätä sinänsä humaania suhtautumista arvostan kyllä, mutta toisaalta minua jäi hieman askarruttamaan se, että hän ei vakavammin puuttunut siihen minusta räikeään epäkohtaan, joka on ollut toki voimassa silloinkin, kun hän oli oikeusministerinä, itse asiassa jo vuosikymmenien ajan. Tarkoitan tällä sitä, että syvästi huumeista riippuvainen henkilö tekee väistämättä rikoksia voidakseen rahoittaa toimintansa. Suomalaisessa yhteiskunnassa ainoa vastaus tällaiselle henkilölle on ollut vuosikymmenien ajan se, että hänet laite-

taan vankilaan. Vankila on ollut ainoastaan ikään kuin sinetti sille, että kaikki jatkuu eikä hän saa mitään mahdollisuutta toipua ja päästä irti huumeriippuvuudesta, joka on siis se perussyy, miksi tämä henkilö varastaa isoäidiltään kelloja tai tekee muuta järjetöntä, jota olen omakohtaisesti saanut seurata vaikka kuinka paljon.

En kerta kaikkiaan ymmärrä sitä, että näin räikeä epäkohta ja epäoikeudenmukaisuus on ollut voimassa vuodesta toiseen ja on tänä päivänäkin voimassa, ja sitten vain puhutaan kauniisti. Minusta pitäisi jotenkin tämä pikajuna pysäyttää ja puuttua radikaalilla tavalla tähän hyvin räikeään ja minusta jopa ihmisoikeuksia loukkaavaan menettelyyn, että nämä henkilöt pannaan vankilaan sen sijaan, että he olisivat saaneet jo vuosien ajan vaihtoehtona valita vaikkapa juuri ed. Halosen mainitseman sopimushoidon.

Ed. H ä k ä m i e s (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tässä on kummallinen tilanne, kun täällä useat kansanedustajat käyvät puhujakorokkeelta vakuuttamassa, että itse asiassa valiokunta oli hyvin yksimielinen asioista, vaikka ei se sitä ollutkaan. Kyllä me olemme, ed. Halonen, teidän kanssanne eri mieltä muutamasta peruskysymyksestä, jotka tähän liittyvät, ja silloin on turha väittää, että valiokunta itse asiassa oli yksimielinen.

Ed. Halonen, te sanoitte, että säätämällä käytön rangaistavaksi ja siitä rangaistusmaksimiksi kaksi vuotta eduskunta pakenee tuomioistuinjuristien taakse. Miksi sitten hovioikeustuomareitten yhdistys halusi toisin kuin ns. asiantuntijaryhmä eli professorityöryhmä käytön rangaistuksen maksimiksi kaksi vuotta ja kritisoi tätä ns. asiantuntijatyöryhmää? Kyllä minä uskon heitä itseään paremmin kuin sitä, että joku muu heidän puolestaan tulkitsee asioita. Itse asiassa koko suomalaisessa kriminaalipolitiikassa saattaa olla se ongelma, että meillä on tietty hyvin suppea professorikunta ja muutamat lainvalmistelijat, joiden kriminaalipoliittiset näkemykset ovat avoimessa ristiriidassa kansalaisten valtaosan kriminaalipoliittisten näkemysten kanssa, ja sitten se purkautuu vähän sellaisessa muodossa kuin ed. Halosenkin puheenvuoro täällä, että kun jää vähemmistöön, ollaan sitten hieman vihaisia.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ed. V. Laukkaselle, haluan nyt vähän puolustaa ed. Halosta ja valiokuntaa myös. Kyllä valiokunnan mietinnössä korostetaan hoitoon hakeutumista hyvin monella tapaa ja myös sitä, että vankeusrangaistukseen pitää voida yhdistää hoitojaksoja. Minä ainakin ymmärsin, että hoidon käytännön mahdollisuuksien tehostamisesta oltiin yksimielisiä.

Mitä tulee ed. Häkämiehen puheenvuoroon, niin kriminaalipoliittiset asiantuntijat olivat todella käytön rangaistusasteikosta eri mieltä. Mutta mitä tulee kansan mielipiteisiin, niin vuonna 1992 tehdyn tutkimuksen mukaan 68 prosenttia suomalaisista oli sitä mieltä, että sakko on oikea rangaistus huumausaineiden käytöstä. Me, jotka jäimme valiokunnassa vähemmistöön, olemme ainakin tämän tutkimuksen mukaan suomalaisten selkeän enemmistön kanssa samaa mieltä.

Ed. H a l o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Saattaa tietysti olla, että enemmistö ei ole kaikkein äänekkäin, mutta joka tapauksessa se ainakin selvittää jollakin tavalla sitä, mikä kulloinkin kanta on.

Otan kyllä vastaan ed. Vesa Laukkasen moitteet ihan mielelläni. Olen ollut jo vuoden 1971 huumelakia tekemässä asiantuntijana. Näin ollen myönnän, että 25 vuoden aikana olisi itse voinut keksiä uusia ajatuksia jo aikaisemminkin. Mutta kyllä tämä asia on kehittynyt asteittain, ja nimenomaan ehkä rattijuoppojen kohdalla ensimmäiseksi. Tässäkin suhteessa Ruotsin malli on ollut hyvänä ohjeena. Vankiloiden huumetyö on itseni aikoinaan oikeusministerinä alulle panema.

Mielestäni sopimushoito on sellainen asia, että kun rikoslakiprojektin viimeinen osa, seuraamusjärjestelmä, tulee eduskuntaan, sen toki pitäisi siinä olla. Siinä yhteydessä sen viimeistään pitäisi olla, mutta kun me olemme nyt jo useamman kerran eri hallituksen esitysten yhteydessä pyytäneet sitä ja käsittäneet, että siitä ollaan yhtä mieltä sekä asiantuntijoiden että lainvalmistelijoiden kanssa, että sellainen pitää tehdä, niin sopii kai meidänkin jossakin määrin toivoa, että muutkin pitävät kiirettä kuin lakivaliokunta.

Ed. Häkämiehen kohdalla täytyy vain sanoa, että hän on tietysti varsinaisena jäsenenä hieman uusi lakivaliokunnassa. Häntä jollakin tavalla tuntuu kiusaavan se, että lakivaliokunta ei taistele ihan yhtä tiikerimäisesti kuin muut valiokunnat eikä aina edusteta oppositiota tai hallitusta, mutta täytyy kai tässä joskus alkaa parantaa tapojaan, koska näyttää unohtuvan se, että allekirjoittanutkin on sentään oppositiopuolueen kansanedustaja.

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Ensiksikin totean, että on hyvä, että valiokunnan puheenjohtaja piti esityksen, jossa hän käsitteli, kuinka asia on edennyt valiokunnassa. Mielestäni se oli tasapuolinen puheenvuoro. Näin tulisi toimia muidenkin valiokuntien puheenjohtajien.

Olemme täällä käsitelleet yleensäkin tätä lakia ja erityisesti rangaistusta. Totean, että itse kuulun niihin, jotka ovat hallituksen esityksen kannalla, ja nimenomaan myös käyttäjien kohdalla, koska useimmiten on hyvin vähän käyttäjiä, jotka toimivat pelkästään käyttäjinä ja kokeilijoina, vaan he ovat useimmiten valitettavasti jälleenmyyjiä ja tavallaan vaikuttavat yhteiskunnassa rikollisuuteen ja moniin muihin sellaisiin asioihin, jotka eivät tämän päivän yhteiskunnassa ole suotavia. En puutu nyt rangaistuskysymyksiin, vaan haluan keskittyä puheenvuorossani lähinnä hoitoonohjausjärjestelmään, josta olen myös puhunut valiokunnan työskentelyn yhteydessä.

Hallituksen esityksessähän on mukana myös huumausaineista riippuvaisen rikoksentekijän saaminen asianmukaiseen hoitoon. Se on sekä hänen itsensä että yhteiskunnan kannalta tärkeätä. Kuten täällä ed. Halonen totesi, niin tämä ei mennyt ehkä riittävän pitkälle tässä lakiesityksessä, vaan tästä olisi pitänyt olla jo nyt käsittelyssä olevassa lakiesityksessä omat riittävät pykälät, jotta me olisimme päässeet siihen, että tosiaankin huumausaineen käyttäjillä olisi mahdollisuus siihen, että syytteestä tai rangaistukseen tuomitsemisesta luopumisella olisi vaihtoehto. Valiokunta yhtyi näihin lakiehdotuksiin mutta korosti, että hoitoon hakeutumisen edistäminen käytännön tasolla vaatii huomattavasti lisätoimenpiteitä yhteiskunnan puolelta. Tähän tarvitaan poliisin, syyttäjän, oikeusviranomaisten sekä sosiaali- ja terveysviranomaisten nykyistä parempaa yhteistyötä. Minusta on ikävää, että nämä yhteisöt eivät ole löytäneet toisiaan, kun tiedostetaan, kuinka vaikea huumausaineiden käyttäjien tilanne tällä hetkellä on maassamme. Me tarvitsemme käytännössä toimivia hoitoonohjausjärjestelmiä ja meidän pitäisi luoda myös hoitopalveluja ja niiden käyttömahdollisuuksia. Hoidon saatavuus on valitettavasti vallitsevan taloudellisen laman myötä viime aikoina entisestään heikentynyt, kuten ed. Halonen on todennut. Valiokunta edellyttääkin, että asianomaiset ministeriöt yhteistyössä hoitavat edellytysten luomisen hoitoonohjausjärjestelmän kohdalla.

Valiokunnan mielestä myöskään toimenpiteistä luopumista koskeva erityissäännös ei kuitenkaan ole vielä riittävä, kun tarkastellaan seuraamusjärjestelmäämme kokonaisuudessaan. Tuomioistuimilla ei ole mahdollisuuksia harkita rikoksentekijälle parhaiten soveltuvan seuraamuksen käyttöä, kun vaihtoehtoja ei sakon ja vankeuden lisäksi ole. Valiokunta edellyttääkin, että selvitetään mahdollisuudet täydentää seuraamusjärjestelmäämme uudella seuraamuksella, jossa osana on rangaistukseen sisältyvä hoito.

Huumausainerikoksen käsittelyn yhteydessä myös painokkaasti tuotiin esille alaikäisten ja nuorten käyttäjien ongelmia. Tällä hetkellä Suomessa ei ole mahdollisuuksia ohjata näitä nuoria tahdonvastaiseen hoitoon, koska tällaiset ns. pakkohoitoa koskevat asiat eivät kuulu lakivaliokunnalle vaan sosiaali- ja terveysvaliokunnan toimialaan. Toivonkin, että sosiaali- ja terveysvaliokunta voisi tämän asian kohdalla tehdä pikaisia ratkaisuja, niin että sellaiset nuoret, jotka tahattomasti joutuvat huumeiden orjiksi, voitaisiin saattaa asianmukaiseen hoitoon, niin että he selviytyisivät huumeiden käytöstä mahdollisimman vähin vaurioin.

Huumeongelmako Suomessa hallinnassa? Se voi olla näköharhaa. Hurjalla vauhdilla tapahtuu huumemaailmassa kansainvälistyminen, joka on maassamme rikkomassa lintukotomme rauhallisen idyllin. YK:n viimeisimmän tiedotteen mukaan maailmassa käytetään eniten varoja aseteollisuuteen, toiseksi huumeisiin, kolmanneksi öljyteollisuuteen. Vaikka huumeiden käyttö meillä on vähäisempää kuin Keski-Euroopassa, esimerkiksi Hollannissa, ei se tarkoita, etteikö meillä olisi huumeongelmaa. Huumeongelma on maassamme. Ennen huumeet tulivat lännestä, nykyisin ne tulevat idästä.

Päävälittäjän huume on raha. He eivät välitä, mitä nuorisolle tapahtuu, vaan ovat hyvin kyynisiä tyyppejä. Mikä on yhteiskunnan rooli näissä kysymyksissä, huumeiden vastaisessa taistelussa? Ongelma on monitahoinen. Taistelua tulisi käydä usealla rintamalla yhtä aikaa siitäkin huolimatta, että rahasta on puutetta. Rajavartioston ja tullilaitoksen pitäisi saada yhä enemmän resursseja, ehkäistä huumeiden tulo rajojemme ylitse.

Muutama vuosi sitten väitettiin kiivaasti, ettei Suomessa ole ollenkaan huumeongelmaa. Nyt ollaan paljon realistisempia, myönnetään ongelman tulleen Suomeen. Ongelma ei ole enää pääkaupunkiseudun ongelma, vaan valitettavasti se käsittää koko maan.

Narkomaanien pakkohoitoa on vaadittu lapsille jo pitkään, tuloksetta. Vaikka onkin selvää, että vapaaehtoinen hoito ja siihen hakeutuminen

tuo paremmat tulokset, olisi pakkohoidollakin omat hyvät puolensa jo siksikin, että se saisi narkomaanien rikoskierteen katkeamaan. Pakkohoito on hyvä niille nuorille ja lapsille, jotka tahattomasti joutuvat tietämättään huumekoukkuun. Ruotsissa on saatu hyviä tuloksia pakkohoidosta.

On sanottu, että suurin syy suomalaisen yhteiskunnan pahoinvointiin on arvomaailman tyhjyys. Jos missä, niin tämä pitää paikkansa huumeongelman piirissä. Taistelussa huumausaineita vastaan tarvitaan oikeaa tietoa. Valistusta tulisi antaa vanhemmille ja nuorisolle. Valitettavasti vanhemmat kuulevat viimeiseksi lastensa huumeasiat. Niissä maissa, missä huumelakia on lievennetty, eivät huumeet ole vähentyneet vaan lisääntyneet.

Huumausaineet ovat kalliita. Hassis Helsingissä maksaa 50—150 markkaa/gramma, heroiini 1 000—5 000 markkaa/gramma. Kun narkomaanin elimistö huutaa ainetta, moraalikäsitykset murenevat nopeassa tahdissa. Kuvaan tulevat shekkipetokset, pankkiryöstöt, murrot, varkaudet ja huumeiden myynti. Käyttäjät joutuvat moniin vaikeuksiin ja valitettavasti myös ulkopuolelle yhteiskunnan.

Edellä olevan perusteella toteankin, että käytön rangaistus pitää olla, jotta nuoret tietävät huumausaineiden käytön olevan rikos. Tämän lisäksi on tärkeätä, että niille, jotka haluavat vapautua huumeista, on annettava mahdollisuus hoitoon sitoutumisen kautta päästä hoitolaitokseen eikä heitä saa siis rangaista. Tärkein asiahan on, arvoisa puhemies, että huumausaineiden käyttäjät voisivat päästä vapauteen ja vapautumaan huumeista ja suomalainen yhteiskunta voisi parantua huumeiden seurauksena olevista monista ikävistä asioista kuten rikosvyyhdistä jne. Huumeiden käyttäjän osalta vältyttäisiin hänen itsetuholtaan ja yhteiskunnan taholta vältyttäisiin monilta rikoksilta. Tärkeintä asiassa on, että saamme yhteiskuntaamme nuoria, terveitä kansalaisia, jotka ovat huumeista vapaita.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tykkyläinen totesi mielestäni yhden hyvin tärkeän asia ja se on tämä, että huumekauppiaiden tärkein huume on raha. Minusta tämä on tärkeä huomio, koska on tärkeää muistaa, että muistakin asioista kuin niistä aineista, jotka meille tulevat mieleen, kun kuulemme sanan huume, voi vallita samankaltainen riippuvuus, ja se voi olla sekä yksilölle että yhteiskunnalle yhtä tuhoisaa. Tavallaan koko lama, mistä nyt kärsimme pankkikriiseineen kaikkineen, on seurausta rahahuumeen vaikutuksista. Ed. Tykkyläisen puheenvuoro sai minut miettimään, minkälaista hoitoa tarvittaisiin tämän rahahuumeen koukkuun jääneille ihmisille.

Toinen esimerkki asiasta, joka itse asiassa voi olla huume. Liikennevaliokunnan jäsenenä saan uutislyhenteitä liikennettä koskevista maailman lehtiuutisista. Norjalaisen tutkimuksen mukaan 25—30 prosenttia alle 24-vuotiaista autoilevista miehistä käyttää vauhtia eräänlaisena huumeena ja nämä ihmiset ovat alttiita aiheuttamaan onnettomuuksia. Myös tämä on sellainen huumeen muoto, jonka vaikutukset sekä yksilöön itseensä että sivullisiin ovat varsin tuhoisat.

Pitäisin hyvin suotavana sitä, että huumeorjuutta koskevaa keskustelua laajennettaisiin koskemaan asian koko mittasuhteita. Siinä mielessä oli tervetullut asia, että ed. Tykkyläinen mainitsi puheenvuorossaan rahahuumeen.

Ed. V u o r i s t o : Arvoisa puhemies! Juuri siitä syystä, että kauppa voi olla sen kaltaista kuin tässä kuvattiin, tämän lain pitäisi olla ankara siihen suuntaan. Sitä pitäisi ankaroittaa siihen suuntaan, siis valmistamiseen, maahantuontiin, myymiseen ja välittämiseen jne. Siinä suhteessa tuomioistuinkäytäntöä pitää muuttaa ankarampaan suuntaan.

On äärimmäisen vaikea tietysti ikään kuin kouriintuntuvasti tarttua ajan ilmapiiriin kulloinkin. Se olisi kuin ilmaan hosuisi. Mutta kyllä kai tästä ajasta nyt jotakin voi kouriintuntuvasti sanoa. Yksi sen keskeisiä suuria aatteita on vapauden aate, vapautumisen aate, aivan varmasti. Silloin kun vapautumisen aate on sen tyyppistä kuin se tällä hetkellä on, on äärimmäisen tärkeätä pohdiskella hyvin tarkasti tämän tyyppisiä asioita, mitä me nyt käsittelemme sillä vapaus on vaarallista myös hyvin useasti. Tämä aika on nyt otollista huumeitten leviämiselle ja erityisesti levittämiselle monessakin mielessä. Luultavasti hyvin monet tahot pohdiskelevat tällä hetkellä, mitenkä nyt voitaisiin toimia.

Meidän silmämme ovat nyt kiinnittyneet ns. itärikollisuuteen, itämafiaan ja olemme ikään kuin panostaneet kaiken sinne. Luultavasti toiselta taholta tulevat virtaukset ovat tällä hetkellä sellaiset, jotka tulevat lävitse kaikkien kontrollien tässä kysymyksessä.

Olemme tehneet I vastalauseen siinä tarkoituksessa, että siinä yritämme sanoa sen, mitenkä tässä tilanteessa olisi toimittava. Ensimmäinen ajatus on se, että valmistaminen, maahantuominen, myyminen ja näissä tarkoituksissa hallussa pitäminen ovat sellaisia, että niissä tuomioistuinten käytännön on muututtava ankarampaan suuntaan. Siitä syystä tämä rangaistus on sakosta kolmeen vuoteen saakka, ja on erittäin hyvä, että törkeän huumerikoksen kohdalla myös kiristämistä on suoritettu.

Mutta jos ajatellaan hallituksen esitystä sinällänsä, jossa siis kaikki nämä ovat saman rangaistusmaksimin, siis kahden vuoden maksimin, sisällä, niin tämä saattaa johtaa, jos tulevaisuudessa joudutaan aivan toisella tasolla näitä asioita kohtaamaan, sen tyyppisiin ongelmiin kuin on esimerkiksi Sveitsin Zürichissä tilanne, jossa myös huumelainsäädäntö on sen kaltaista kuin on. Sveitsi on hieno maa kaikin tavoin. Mutta luultavasti tämän hetken kaikista ongelmallisin paikka on todellakin Zürich, siellä olevan rautatieaseman vieressä oleva puisto, joka on aidattu sillä tavalla, että huumeita siellä käytetään ja se tiedetään. Se on siellä suhteellisen vapaata. Nuoria pyritään siellä hoitamaan aidatun aidan sisällä ja samalla heidät pidetään ikään kuin yhteiskunnan kontrollissa. On ilman muuta selvää, että tämä tavoite ei voi olla suomalainen tavoite. Mutta se saattaa olla, jos laki on sillä tavoin kirjoitettu, että se johtaa läpi sormien tarkastelemiseen niin, että sitten joudutaan asiat hoitamaan tällä tavalla.

En yhtään ihmettelisi, että vankiloissa saatetaan joutua esimerkiksi sellaisiin tilanteisiin, että joku osasto vankilassa tai joku vankila annetaan huumeenkäyttäjille sillä tavalla, että käyttö siellä olisi jotakuinkin vapaata mutta samalla pysyisi kontrollissa.

Edelleen, jos ajattelemme pakkohoitoa, tahdonvastaista hoitoa, on ilman muuta selvää, että silloin kun ihmiseltä on tahto mennyt huumeen vaikutuksesta, pakkohoito on paikallansa. Mutta lainsäädännöllä olisi pyrittävä estämään tällaiset tilanteet. Minusta hallituksen esitys ei ole sen kaltainen, että sillä tämmöinen tilanne pystyttäisiin estämään, vaan siinäkin joudutaan sitten ikään kuin seuraamuksia paikkaamaan pakkokeinojen kautta.

Tämä 1 §, joka meillä on esillä, on aivan tarkoituksella kirjoitettu ehkä hiukan huonoon muotoon siitä syystä, että siinä on aivan tietoisesti erotettu toisistaan valmistaminen, tuonti, myynti ja näitä varten hallussa pitäminen, jossa on maksimi kolme vuotta, ja sitten 2 momentissa sanotaan, että "joka laittomasti käyttää, pitää käyttöään varten hallussaan tai yrittää hankkia huumausaineita, tuomittakoon niin ikään huumausainerikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi". Siis tarkoituksella on tähän pykälään sisällytetty tämä ero. Siinä mielessä lievä ja varsinainen tekomuoto on näin yhdistetty, jotta aivan selkeästi voitaisiin tuomioistuin-, poliisi- ja järjestysmiestasolla ymmärtää, mistä tässä on kysymys. Myöskin nuoret, ehkä kokeilukäyttäjänuoret, ymmärtäisivät, että käyttöön liittyy rikos. Tämä yhden vuoden maksimi on siitä syystä, että silloin on mahdollista suorittaa ruumiintarkastus, henkilötarkastus, kun rangaistusmaksimi on yli kuuden kuukauden. Se on aivan tarkoituksella ajateltu yhdeksi vuodeksi. Kuusi kuukautta ei vielä tähän yllä. Siitä syystä se ehkä ei ole hyvä.

Jos tämä käyttöpykälä otetaan erikseen, niin meidän näkökulmastamme, jotka olemme allekirjoittaneet pykälän tähän muotoon, se johtaa siihen, että oikeastaan koko tarkastelu alkaa pyöriä käyttöpykälän ympärillä, ja se tulee ikään kuin keskeiseksi kysymykseksi. Se on määrätyllä tavalla keskeinen, ja sitä on sellaisenaan käsiteltävä, mutta paljon tärkeämpiä ovat juuri nämä 1 §:ssä mainitut valmistaminen, tuominen ja myyminen. Niihin on puututtava kovalla kädellä. Sen sijaan käyttöön on puututtava, jos sanoisi tuomarinohjeiden mukaisesti, kovalla kädellä lempeästi ymmärtäen se, että kaikki rangaistus on nuorille ainakin ymmärrettävä parannukseksi, jotta he sitten ehkä kokeiltuansa ymmärtäisivät tilanteen ja alkaisivat elää sitä nuoren elämää, jota he elävät. Siis meidän ymmärtääksemme tuomioistuinkäytäntöä on siltä osin muutettava, että valmistamisen, tuomisen, myymisen jne. käytäntöä on ankaroitettava. Sen sijaan on ymmärrettävä 2 momentin sisällään pitämä oikealla tavalla.

Ed. H a l o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jo valiokunnassa olen kuunnellut suurella mielenkiinnolla ed. Vuoriston puheenvuoroja asiasta, ja voin pitkälti ajatella samalla tavalla. Puutun ihan muutamaan asiaan, jotka hän mainitsi II vastalauseesta.

Kysymys poliisivaltuuksista on ollut esillä mm. auton luvattoman käytön yhteydessä, jonka lakivaliokunta on tämän eduskunnan aikana jo muuttanut. On tehty tällainen täsmäase, jota sanontaa olemme käyttäneet, antamalla poliisille laissa oikeus niihin valtuuksiin, joita he tarvitse-

vat asian selvittämiseksi. Tämä on ihan mahdollista tehdä tällä tavoin.

Muuten mielestäni ed. Vuoriston esittely juuri haravamallista on erittäin kuvaava ennalta ehkäisevän järjestelmän hyvistä puolista, jos siihen tukeutuu.

Ed. L a x : Arvoisa puhemies! Niin kuin jo aikaisemmin on käynyt ilmi, niin itse olisin mieluummin kirjoittanut lain toisin. Se olisi mielestäni saatu vastaamaan paremmin tarkoitusperiään. Ne olisivat toteutuneet paremmin. Mutta jotta tällainen toisenlainen kirjoitustapa olisi ollut mahdollinen, se olisi edellyttänyt, että sen taakse olisi saatu yksimielinen valiokunta. Miksi näin? Siksi, että asian valmistelun yhteydessä sen saama julkisuus oli saanut pahan vinouman ja sen korjaaminen olisi ollut mahdollista vain yksimielisen valiokunnan avulla.

Eräässä vaiheessa lakivaliokunnan keskustelussa korostui lain ennaltaehkäisevyyden merkitys mielestäni aivan liikaa. Keskusteltiin siitä, onko kysymys pääasiassa signaalin antamisesta julkisuuteen, asiasta, johon mm. varapuheenjohtaja Tarja Halonen on nytkin käydyssä keskustelussa kiinnittänyt huomiota. Tuntui välillä siltä, että tyystin oltiin unohtamassa, että tuomioistuimet käyttävät lakia tuomitsemiseen ja lainsäätäjän velvollisuus on asettaa ne rajat, joissa tuomiovaltaa käytetään. Kun tästä yritettiin muistuttaa, tämä fakta haluttiin torjua. Silloin valiokunnan käyttöön hankittiin selvitys siitä, mikä ylipäätänsä on rikoslain tarkoitus ja mikä on sen oikeutus. Oikeusoppineilta saadut kansantajuiset avainajatukset ovat tietämisen arvoisia aina, kun rikoslain sisällöstä päätetään. Sen vuoksi esitän ne seuraavassa.

Rangaistus merkitsee tahallista kärsimyksen aiheuttamista ja perusoikeuksiin puuttumista. Sen käyttö on lähtökohtaisesti väärin ja vaatii aina erillisen perustelun. Rangaistus ei edusta moraalista itseisarvoa. Rikosoikeusjärjestelmä on puolustettavissa ainoastaan vetoamalla sen kykyyn suojata tärkeinä pitämiämme etuja loukkauksilta.

Rouva puhemies! Tästä taas seuraa, että rikoslain oikeutettu käyttö edellyttää periaatteessa jokaisessa yksittäistapauksessa sen osoittamista, että kyseessä oleva käyttäytymismuoto tai muu sellainen on haitallinen toisten oikeudellisesti suojatuille intresseille ja että rangaistus on toimiva keino tuon käyttäytymisen sääntelyssä. Rangaistus täyttää intressinsuojatehtävänsä rangaistuksen yleisestävän vaikutuksen avulla. Tässä tärkeimpänä on rangaistuksen kyky vaikuttaa ihmisten asenteisiin ja moraalikäsityksiin. Moraalia luovan vaikutuksen voimasta lakia ei noudateta ankaran rangaistuksen pelosta vaan sen vuoksi, että on väärin rikkoa lakia. Tuon vaikutuksen saavuttamisen ehtona on mm., että järjestelmä tunnustetaan legitiimiksi ja hyväksytään. Niin kuin oikeusministeri Pokkakin eräässä kirjoituksessa toteaa, legitiimisyydellä ymmärretään seuraavaa: "Oikeustieteessä puhutaan päätösten legitiimisyydestä. Päätöksen tulee olla paitsi lain mukainen myös niiden periaatteiden mukainen, joita laki ilmentää."

Rikoslakiin ei siten tule sisällyttää kieltoja pelkästään kieltojen itsensä mahdollisesti edustaman moraalisen kannanoton vuoksi vaan niiden kieltämien tekojen konkreettisen haitallisuuden vuoksi. Pelkkään moraalikasvatukseen ja hyvien tapojen opettamiseen ei saa käyttää ankarinta valtion tuntemaa pakkokoneistoa. Siihen on löydettävä muut keinot.

Kun rikoslain oikeutus on intressien suojaamisessa loukkauksilta, vaaditaan järkevää suhdetta loukkausten vakavuuden ja niiden torjumiseksi aiottujen keinojen välillä. Yhtä vakaviin loukkauksiin on reagoitava yhtäläisin rangaistuksin. Suhteellisuusperiaatteen rikkominen merkitsee yliankarasti sanktioidun käyttäytymisen kannalta tarkasteltuna valtion voimamonopolin väärinkäyttöä ja kansalaisten perusoikeuksien loukkausta. Samanaikaisesti se merkitsee lievemmin sanktioitujen intressiloukkausten epäoikeutettua aliarvostamista.

Rangaistavuuden tason on määräydyttävä rikoksen tosiasiallisen törkeyden nojalla. Rangaistavuuden määrittäminen muiden syiden, esimerkiksi vanhentumisaikojen, konfiskaatiointressien tai kansainvälisen imagon nojalla on näistä lähtökohdista rikoslain väärinkäyttöä, mikäli se merkitsee yksilöiden alistamista ankarampien toimenpiteiden kohteeksi kuin mihin heidän tekemiensä rikosten vakavuus muuten oikeuttaisi.

Edellä sanotun kanssa ei ole ristiriidassa se, että rikosten rangaistavuuden määrittelyssä on lupa ottaa huomioon esimerkiksi kansainvälisen rikollisuuden edustamat realistiset uhkakuvat. Rikoslaki ei kuitenkaan tunne tai sen ei pitäisi tuntea sijaiskärsijöitä eikä syntipukkeja. On väärin ja epäjohdonmukaista rangaista ankarasti kotimaista huumausaineen käyttäjää, joka ei siis millään tavoin osallistu huumausaineiden levitykseen, siihen vedoten, että rajan takana vartoavat myyjät kavahtaisivat huumausaineen käytön ankaraa rangaistavuutta meidän maassamme.

Sen sijaan on oikein ja johdonmukaista rangaista ankarasti suurten huumausaine-erien salakuljetuksesta siinä tarkoituksessa, ettei kansainvälinen huumekauppa hakeutuisi Suomeen.

Omasta puolestani pidän lakivaliokunnan tarkistamaa lakiehdotusta siinä tilanteessa, jossa me nyt olemme, toteuttamiskelpoisena ja mietintöä jopa laadukkaana. Perusasetelma hallituksen esityksen suhteen on kuitenkin ollut kummallinen. Jos kerran käytöstä on tarkoitus tuomita enintään sakkorangaistukseen, miksei sitä olisi voitu kirjoittaa näkyviin itse rikossäännöksiin? Tähän asiaan puuttui myös varapuheenjohtaja Tarja Halonen.

Hallituksen esityksen perusteluissa kannetaan huolta väärien viestien välittymisestä. Siellä sanotaan mm.: "Tässä tilanteessa edes osittainen käytön rangaistavuudesta luopuminen tai rangaistusten lieventäminen käsitettäisiin varsin todennäköisesti viestiksi huumausaineiden käytön hyväksymisestä." Niin on, jos siltä näyttää. Juuri sen kautta, että noin sanotaan, väärän viestin uhka myös syntyy. Paljon tärkeämpää olisi ollut korostaa alusta pitäen sitä, että koko ehdotuksen yleisenä linjana on huumekontrollin ankaroittaminen samalla, kun sääntely kokonaisuudessaan saatetaan vastaamaan rikoslain kokonaisuudistuksen yleisiä periaatteita. Se, että siinä yhteydessä käytön rangaistusuhka ikään kuin teknisistä syistä olisi saatettu vastaamaan tosiasiallista käytäntöä, ei kai sellaisenaan, ellei muunlaista tulkintaa suorastaan tarjota julkisuuteen, pidä sisällään mitään viestiä muutoksesta suhtautumisessa huumausaineisiin yleensä. Päinvastoin sillä, että huumausaineen käyttökin edelleen säilytetään rangaistavana, vääriä viestejä on juuri pyritty välttämään.

Olen pettynyt. Olisi mielestäni voitu kirjoittaa paremmin tämä laki jo hallituksen toimesta, ja toivon vain, että meidän ylikuormittunut alituomarikuntamme ehtii lain kirjaimen ohella lukea myös lakivaliokunnan mietinnön perustelut. Elleivät alituomarit tätä ehdi tehdä, lain tulkintaan tulee turhaa sattumanvaraisuutta ja epäyhtenäisyyttä, epäjohdonmukaisuutta, joka toisen tyyppisellä kirjoittamistavalla olisi ollut ennalta vältettävissä. En ymmärrä, miksi lainsäätäjä haluaisi lisätä epävarmuutta lain tulkinnassa ja edistää tuomarivallan kasvattamista. Luulisi, että luonnollinen pyrkimys olisi päinvastainen.

Ed. H a s s i : Arvoisa puhemies! Oli virkistävää kuulla ed. Laxin siteeraamat rikoslain uudistusta koskevat yleisperiaatteet. Olen samaa mieltä edustaja ja valiokunnan puheenjohtaja Laxin kanssa siitä, että näitä periaatteita ei todellakaan kaikilta osin ole muistettu, kun sekä hallituksen esitystä tehtäessä että valiokunnan äänestyksissä on otettu kantaa huumausaineiden käytön rangaistusasteikkoon.

Itse panin tänään merkille, kun ministeri Pokka käytti puheenvuoron, että hän perusteli tätä ankaraa rangaistusasteikkoa käytöstä ensi sijassa sillä, että se on meille käyntikortti ulkomaille. Kun me säädämme tällaisen lain, voimme näyttää sitä ulkomailla ja sanoa, että me noudatamme tiukkaa huumausainepolitiikkaa. Tämä asenne on juuri se, mitä itse olen vierastanut lain tähänastisessa käsittelyssä, siis asennetta, että oleellista on, minkälaisia mielikuvia synnytämme joko ulkomailla tai suuressa yleisössä.

Mielestäni olisi paljon reilumpaa ja rehellisempää ja enemmän oikeusvaltion periaatteita vastaavaa säätää sellainen laki, jossa rangaistusasteikko on kirjoitettu sellaiseksi kuin on tarkoitettu käytettäväksikin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

19) Ehdotus huumausainelaiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 216/1992 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 3

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

20) Ehdotus laiksi oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 191
Lakivaliokunnan mietintö n:o 22

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 22.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

21) Ehdotus laiksi työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 264
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 38

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 38.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

22) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 20 (HE 99)

pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain täysistuntoon.

23) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 22 hallituksen esityksestä laiksi maataloustuotteiden markkinointirahastosta (HE 273)

Pöydällepano

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia pantaisiin pöydälle ensi maanantain täysistuntoon.

Keskustelu:

Ed. Lahikainen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että tämä pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan puhemiesneuvoston ehdotusta, että asia on pöydällä ensi maanantain istuntoon.

Ed. Ihamäki: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Lahikaisen ehdotusta.

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Kannatan myös ed. Lahikaisen ehdotusta.

Ed. Lax: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. S-L. Anttilan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Vastoin puhemiesneuvoston ehdotusta, että asia pantaisiin pöydälle ensi maanantain täysistuntoon, on keskustelussa ed. Lahikainen ed. Ihamäen kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Puhemiesneuvoston ehdotus "jaa", ed. Lahikaisen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 14 jaa- ja 12 ei-ääntä; poissa 173. (Ään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiesneuvoston ehdotuksen.

Asia pannaan pöydälle ensi maanantain täysistuntoon.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

ensi maanantain täysistuntoon:

24) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 23 (HE 202)

25) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 24 (HE 206)

26) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 25 (HE 203)

27) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 20 (HE 256)

28) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 39 (HE 236)

29) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 40 (HE 225)

30) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 41 (HE 276)

ensi tiistain täysistuntoon:

31) Talousvaliokunnan mietintö n:o 45 (HE 100)

ensi maanantain täysistuntoon:

32) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 10 (HE 215)

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 16.45.

Täysistunto lopetetaan kello 16.36.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen